

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร)

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์เกษตร

เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็งของประชาชน
อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

Factors Affecting the Participation of Villagers in Conservation of Tung Yee Peng
Mangrove Community Forest, Ko Lanta District, Krabi Province

นามผู้วิจัย นายทัศนัย ใจสบาย

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์เรืองไร โตกฤษณะ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา ประณีตวาทกุล, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์เรืองไร โตกฤษณะ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา วีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพียงของประชาชนอำเภอเกาะลันตา
จังหวัดกระบี่

Factors Affecting the Participation of Villagers in Conservation of Tung Yee Peng Mangrove
Community Forest, Ko Lanta District, Krabi Province

โดย

นายทัศนัย ใจสบาย

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร)

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทัศนัย ใจสบาย 2553: ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งของประชาชน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์เรืองโร โดกฤษณะ, Ph.D. 105 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรในพื้นที่หมู่บ้านทุ่งหิ่เพ็งและหมู่บ้านโล๊ะคุดยง อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ จำนวน 256 ครัวเรือน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิส (Logit Model)

จากการศึกษา พบว่า กิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งประกอบด้วยกิจกรรม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง และกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพ็ง ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งแต่ละกลุ่มมีผลดังนี้ 1) กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง พบว่า อาชีพประมง อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้ากลุ่มอนุรักษ์ มีผลต่อความน่าจะเป็นเข้าร่วมกิจกรรมในทางบวก 2) กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง พบว่า อาชีพประมง การฝึกอบรมจากหน่วยงานระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน และการมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์มีผลต่อความน่าจะเป็นเข้าร่วมกิจกรรมในทางบวก ในทางกลับกันอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้ากลุ่มอนุรักษ์กลับมีผลต่อความน่าจะเป็นเข้าร่วมกิจกรรมในทางลบ 3) กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพ็ง พบว่า อาชีพประมง การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้ากลุ่มอนุรักษ์ มีผลต่อความน่าจะเป็นเข้าร่วมกิจกรรมในทางบวก แต่ประชาชนที่ไม่มีภาระหนี้สินกลับพบว่า มีผลต่อความน่าจะเป็นเข้าร่วมกิจกรรมในทางลบ โดยมีความน่าจะเป็นที่ครัวเรือนจะเข้าร่วมกิจกรรมฟื้นฟูป่าชายเลนเท่ากับ 0.9003 และเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศเท่ากับ 0.9058 แต่โอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งมีเพียง 0.0297

เพื่อพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง ควรส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนให้กับชาวประมงพื้นบ้านบริเวณรอบๆ เกาะลันตา เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนให้มากขึ้น ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ควรมีการจัดฝึกอบรมความรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่เป็นประจำ ตลอดจนควรมีการสนับสนุนงบประมาณการตั้งกลุ่มอาชีพที่ใช้วัสดุดิบที่หาได้จากป่าชายเลนมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในการดูแลป่าชายเลน โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในป่าชายเลน ซึ่งจะส่งผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งอย่างยั่งยืนต่อไป

Tasanai Jaisabye 2010: Factors Affecting the Participation of Villagers in Conservation of Tung Yee Peng Mangrove Community Forest, Ko Lanta District, Krabi Province. Master of Science (Agricultural Economics), Major Field: Agricultural Economics, Department of Agricultural and Resources Economics. Thesis Advisor: Associate Professor Ruangrai Tokrisna, Ph.D. 105 pages.

This research aimed to study the factors affecting participation in conservation of Tung Yee Peng Community Mangrove Forest. Data were collected 256 households in Tung Yee Peng Village and Lo Do Yong Village, in Ko Lanta District, Krabi Province. The Logit model was employed for the analysis in this study.

The study found the community conducted three groups of activities in conservation of their mangrove forest i.e. Tung Yee Peng Mangrove Forest Rehabilitation, Volunteer on Sea and Coastal Protection, and Tung Yee Peng Ecotourism. Factors Affecting these this participation were as follows. 1) For Tung Yee Peng Mangrove Rehabilitation; fishing occupation, the proportion of income from the mangrove in total income, social role, role in conservation group, and information from neighbors and relatives had positive impact on the participation. 2) For Volunteer on Sea and Coastal Protection; fishing occupation, training from the agencies, years of settlement, and role in conservation group had positive impact on the participation while proportion of income from the mangrove in total income and information from neighbors and relatives had negative impact. 3) For Tung Yee Peng Ecotourism; fishing occupation, role in conservation group and information from neighbors and relatives had positive impact while indebtedness had a negative impact. Results of the study showed that the probability of household participation on mangrove rehabilitation was 0.9003 while that for ecotourism was 0.9058. Nevertheless the probability of participation on sea and coastal protection was 0.0297.

To develop conservation on Tung Yee Peng Community Mangrove Forest there should be supportive promotion on knowledge about mangrove forest rehabilitation and ecotourism, increasing number of members from coastal fisher, training and give subsidies or loans to establishing conservation group from those who depended on mangrove resources. Issue is to create awareness by the participation of the community in management conservation on Tung Yee Peng Community Mangrove Forest for sustainable.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร. เรืองโร โตกฤษณะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการศึกษา ตลอดจนความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เสมอมา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณา ประณีตวตกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขความถูกต้อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29 เจ้าหน้าที่กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ที่อนุเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งขอบคุณประชาชนบนเกาะลันตาใหญ่ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามและให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ น้องชายที่รัก สำหรับความเข้าใจ ความห่วงใยและสนับสนุนในทุกเรื่องราว ขอขอบคุณพี่เบญ พี่รุ่ง พี่หนุม พี่ไอ้ และพี่ป๋มที่คอยให้คำปรึกษาต่างๆ ขอขอบคุณเพื่อนๆ รุ่นพี่ รุ่นน้อง เศรษฐศาสตร์เกษตร ที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือในทุกคำร้องขอ รวมทั้งกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่เคยประสิทธิ์ ประสาทวิชาให้ศิษย์เป็นคนดีและมีความรู้

คุณค่าและประโยชน์อันเกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูบูชาแก่ บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นผู้วิจัยขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

ทัศนัย ใจสบาย

พฤษภาคม 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	7
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
กรอบแนวคิดในการวิจัย	19
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	21
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	21
การวิเคราะห์ข้อมูล	21
สมมติฐานในการวิจัย	29
บทที่ 4 การจัดการทรัพยากรชายฝั่งของเกาะลันตาและรูปแบบการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ ของประชาชนบ้านทุ่งหิ่เพ็ง	32
ข้อมูลทั่วไปของเกาะลันตา	32
แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของจังหวัดกระบี่	36
การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ผลการศึกษา	51
ส่วนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ในป่าชายเลน และ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ของประชาชนในพื้นที่บริเวณ ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็ง	51
ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลน ชุมชนทุ่งหีบเพ็ง	65
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	80
สรุปผลการวิจัย	81
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	83
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	85
ภาคผนวก	89
ภาคผนวก ก แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	90
ภาคผนวก ข การประมวลผลทางคอมพิวเตอร์	101
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	105

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	พื้นที่ป่าชายเลนของแต่ละจังหวัดในเขตภาคใต้อันดามัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 – 2547	1
2	สมมติฐานการศึกษาของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อ การอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง	31
3	การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพ็ง ช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2551	43
4	การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งบ้านทุ่งหิ่เพ็ง ช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2551	45
5	การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง ช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2551	48
6	ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของชุมชนทุ่งหิ่เพ็งและชุมชนโล๊ะคูหยง ปี 2551	52
7	สภาพเศรษฐกิจและสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระดับครัวเรือนของ ชุมชนทุ่งหิ่เพ็งและชุมชนโล๊ะคูหยง ปี 2551	55
8	การใช้ประโยชน์ป่าชายเลนของชุมชนทุ่งหิ่เพ็งและชุมชนโล๊ะคูหยง ในบริเวณรอบๆ ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง ปี 2551	58
9	รายได้จากการใช้ประโยชน์ในบริเวณป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งของครัวเรือน ชุมชนทุ่งหิ่เพ็งและชุมชนโล๊ะคูหยง ปี 2551	59

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
10	ข้อมูลทางสถิติของตัวแปรเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง	60
11	ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของชุมชนทุ่งหีบเพ็ง และชุมชน โส๊ะคุดยง ปี 2551	61
12	จำนวนครัวเรือนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์โดยแบ่งตามกลุ่มอนุรักษ์ ปี 2551	62
13	จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์โดยแบ่งตามระดับการมีส่วนร่วม	64
14	ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟู้ป่าชายเลนทุ่งหีบเพ็ง	67
15	ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล	72
16	ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหีบเพ็ง	77
17	สรุปผลประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิตเฉพาะตัวที่มีความสัมพันธ์ในแบบจำลองต่างๆ	78
18	สรุปค่า Marginal Effect ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็ง ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
1	ผลการประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิทในทุกตัวแปรที่ศึกษาใน แบบจำลองของกิจกรรมกลุ่มฟู้ดป๊อปปูล่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง	102
2	ผลการประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิทในทุกตัวแปรที่ศึกษาใน แบบจำลองของกิจกรรมอนุรักษ์กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล	103
3	ผลการประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิทในทุกตัวแปรที่ศึกษาใน แบบจำลองของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง	104

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่เกาะลันตากับแหล่งบริเวณป่าชายเลนบนเกาะลันตาใหญ่และ เกาะลันตาน้อย	3
2	กรอบแนวคิดในการวิจัย	20
3	สภาพสะพานที่กำลังก่อสร้างในโครงการปรับปรุงสะพานเส้นทางเดิน ศึกษาธรรมชาติ	44
4	กิจกรรมฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน	44
5	กิจกรรมการจัดบอร์ดให้ความรู้ของกิจกรรม “นักสืบสายน้ำ”	47
6	เรือประมงของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งที่ใช้ ออกตรวจป้องกันบุกรุกป่า	47
7	การปลูกป่าชายเลนจากกิจกรรมเยาวชนรักบ้านเกิด	50
8	ป้ายสร้างจิตสำนึกจากกิจกรรมการจัดทำแนวเขตเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน	50

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

กระบี่เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าชายเลนมากเป็นอันดับ 2 ในเขตภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันรองจากจังหวัดพังงา ป่าชายเลนมีสภาพค่อนข้างอุดมสมบูรณ์เมื่อเปรียบเทียบกับป่าชายเลนในท้องที่อื่นๆ ของประเทศไทย จากการสำรวจพื้นที่ป่าชายเลนในปี พ.ศ. 2547 พบว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 218,838 ไร่ แต่อย่างไรก็ตามในอดีตพื้นที่ป่าชายเลนของจังหวัดกระบี่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 – 2539 มีพื้นที่ที่ถูกทำลายประมาณ 158,916 ไร่ จากเดิมมีอยู่ประมาณ 335,625 ไร่ (กรมอุทยานแห่งชาติ, 2548) สาเหตุสำคัญของการลดลง คือ การบุกรุกพื้นที่ของชาวบ้านเพื่อทำกิจกรรมทางการเกษตรและการท่องเที่ยว จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวทางจังหวัดกระบี่ได้นำนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 มาปฏิบัติ โดยณรงค์และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน จึงทำให้พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากข้อมูลในตารางที่ 1 พบว่า ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2539 – 2547 มีพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นประมาณ 42,129 ไร่

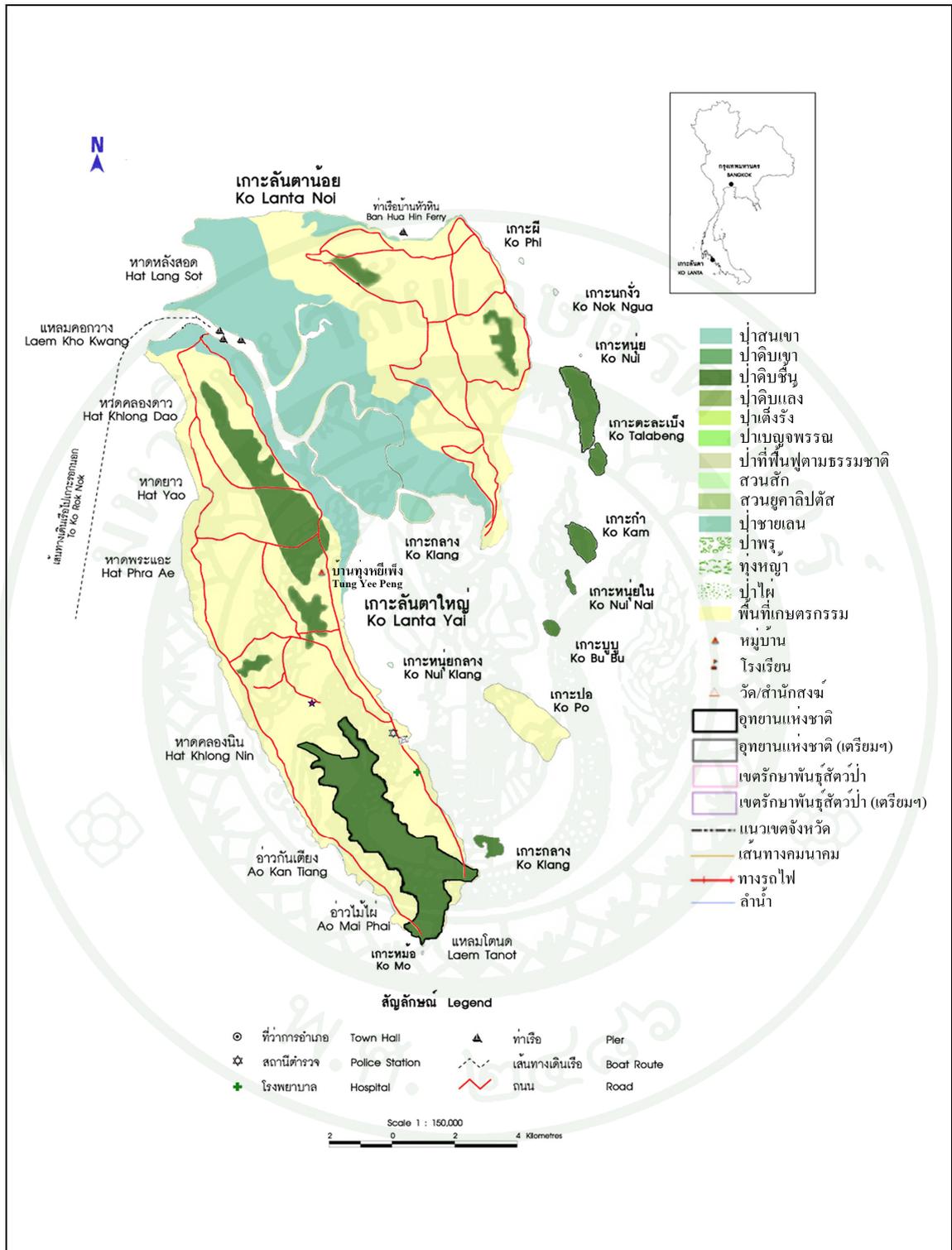
ตารางที่ 1 พื้นที่ป่าชายเลนของแต่ละจังหวัดในเขตภาคใต้อันดามัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 – 2547

จังหวัด	2504	2522	2529	2536	2539	2543	2547
พังงา	358,750	304,475	227,625	191,976	190,265	262,736	260,694
กระบี่	335,625	198,500	189,450	178,292	176,709	218,750	218,838
สตูล	288,750	246,100	195,243	183,877	183,402	245,821	217,006
ตรัง	243,750	205,400	164,225	152,050	150,596	223,676	206,475
ระนอง	191,250	141,200	135,037	120,675	120,229	170,334	156,825
ภูเก็ต	28,125	17,800	12,094	9,675	9,448	11,724	14,250
รวม	1,446,250	1,113,475	923,674	836,545	830,650	1,133,071	1,074,088

หมายเหตุ: ข้อมูลพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทยของปี 2551 อยู่ระหว่างการรวบรวม
ที่มา: กรมอุทยานแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548)

ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งเป็นป่าชายเลนผืนเดียวที่ตั้งอยู่บนเกาะลันตาใหญ่ ที่มีการอนุรักษ์โดยชุมชน ป่าแห่งนี้อยู่ในบริเวณตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ (ภาพที่ 1) ปัจจุบันป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งมีพื้นที่อนุรักษ์อยู่ประมาณ 700 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 7 ของพื้นที่ป่าชายเลนบนเกาะลันตาใหญ่ จากเดิมในปี พ.ศ. 2535 มีพื้นที่ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์อยู่ประมาณ 1,200 ไร่ แต่หลังจากปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา พื้นที่ป่าชายเลนแห่งนี้ได้ถูกบุกรุกทำลายจากกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ บริเวณใกล้เคียงและกลุ่มนายทุนที่หวังประโยชน์จากการใช้พื้นที่ จนพื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรม (ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทุ่งหิ่เพ็ง, 2550)

สาเหตุสำคัญที่ทำให้ป่าชายเลนบริเวณดังกล่าวลดลง เกิดจากการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวบนเกาะลันตาใหญ่ กล่าวคือมีการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อเข้าไปทำประโยชน์ต่างๆ เช่น การลักลอบเข้าไปตัดไม้ และการบุกรุกเข้าไปปลูกสิ่งก่อสร้างเพื่อการท่องเที่ยว ทำให้ป่าชายเลนอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ที่พึ่งพาผลิตผลต่างๆ จากป่าชายเลนในการสร้างรายได้ เช่น ปูทะเล กุ้งเคย ปลา และของป่าชนิดต่างๆ มีแนวโน้มลดลงและเริ่มมีปัญหาขาดแคลน ทำให้คนในท้องถิ่นเพียงบางกลุ่มซึ่งในขณะนั้นคือ ชาวบ้านในหมู่บ้านทุ่งหิ่เพ็ง ได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากป่าชายเลนแห่งนี้ จึงได้มีการรวมตัวกันเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน โดยได้จัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นมาเพื่อฟื้นฟูป่าชายเลน เช่น การปลูกป่าชายเลนทดแทนทุกๆ วันหยุด นักชดถุกษ์ การเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง และการตั้งกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น (ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทุ่งหิ่เพ็ง, 2550)

ภาพที่ 1 แผนที่เกาะลันตากับแหล่งบริเวณป่าชายเลนบนเกาะลันตาใหญ่และเกาะลันตาน้อย
ที่มา: สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลชายฝั่งทะเลและป่าชายเลน (2550)

ในขณะที่ป่าชายเลนบริเวณอื่นๆ นั้นยังคงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ โดยเฉพาะพื้นที่ป่าชายเลนบนเกาะลันตาน้อย แต่พื้นที่ป่าชายเลนดังกล่าวยังไม่มีส่วนร่วมในการดูแลอนุรักษ์จากชุมชนบนเกาะลันตาน้อย และในอนาคตชุมชนมีแผนที่จะพัฒนาบริเวณพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวพิเศษ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549) อาจเกิดปัญหาการบุกรุกและทำลายพื้นที่ป่าชายเลน เช่นเดียวกับที่เคยเกิดขึ้นกับป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง ดังนั้นวิธีการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจเป็นแนวทางป้องกันแก้ปัญหา หรือเป็นแบบอย่างเพื่อนำไปพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับประชาชนบนเกาะลันตาน้อยอย่างเหมาะสมต่อไป

ถึงแม้ว่าการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งจะมีมานานกว่า 7 ปีแล้ว แต่ทรัพยากรป่าชายเลนกลับอยู่ในสภาพที่ดีขึ้นกว่าอดีตไม่มากนัก เพราะในปี 2546 ได้ตั้งเป้าหมายพื้นที่ป่าชายเลนให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ให้ได้ประมาณ 900 ไร่ ภายในปี 2550 แต่ปัจจุบันพื้นที่ป่าให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ได้เพียง 700 ไร่ (ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทุ่งหิ่เพ็ง, 2550) ทั้งนี้เนื่องจากมีเพียงประชาชนบางกลุ่มเท่านั้นที่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อันทำให้การฟื้นฟูป่าชายเลนดังกล่าวไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้นการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งอยู่รอบบริเวณป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง จะเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนของประชาชนในพื้นที่บริเวณป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง
2. ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งของประชาชน
3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งของประชาชน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยมุ่งศึกษาเฉพาะหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือน โดยพิจารณาเลือกหมู่บ้านในตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้และติดกับป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 4 คือ หมู่บ้านทุ่งหิ่เพ็ง และหมู่ที่ 5 คือ หมู่บ้านโล๊ะคูหยง ศึกษาข้อมูลปี 2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางในการวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และยังเป็นแนวทางในด้านการอนุรักษ์สำหรับชุมชนอื่นๆ ที่มีป่าชายเลน เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน

นิยามศัพท์

การอนุรักษ์ หมายถึง การดำเนินการหรือการทำกิจกรรมใดๆ ของชุมชนเพื่อป้องกันมิให้เกิดการทำลายจนเกิดความสูญเสียต่อระบบนิเวศป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า หรือเพื่อขยายพื้นที่ของทรัพยากรป่าชายเลนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ คือ การร่วมมือปลูกต้นไม้ในป่าโกงกางในพื้นที่ว่างเปล่าหรือพื้นที่เสื่อมโทรมในป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้าของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลน การเข้าเป็นสมาชิกราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งเพื่อดูแลป่าชายเลน และการเข้ากลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร เป็นต้น ตลอดจนการติดตามผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า

ประชาชน หมายถึง ผู้ที่อาศัยอยู่รายรอบและติดอยู่ในพื้นที่ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิเฝ้าซึ่งในที่นี้ ได้แก่ หมู่บ้านทุ่งหิเฝ้าและหมู่บ้านโละคุดหยง ตำบลศาลาด่าน อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหทัยเพียงของประชาชน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยได้แบ่งการตรวจเอกสารเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 คือ เอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และส่วนที่ 2 คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดด้านป่าชายเลน

ปัญหาการทำลายหรือการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนเป็นปัญหาซึ่งเกี่ยวพันทั้งทางตรงและทางอ้อมกับมนุษย์ รวมไปถึงปัญหาเศรษฐกิจ สังคม สาเหตุของปัญหาเกิดจากการเพิ่มขึ้นของประชากรในบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง ความต้องการใช้ผลผลิตจากป่าชายเลน การขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของประชากรที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและเจ้าหน้าที่ที่ทำการควบคุมดูแลมีจำนวนไม่เพียงพอ รวมถึงภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติและจากมนุษย์ล้วนส่งผลถึงการเสื่อมโทรมของป่าชายเลน ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน ปัญหาป่าชายเลนสามารถสรุปปัญหาสำคัญได้ 2 ประการ คือ (ลือศักดิ์ พรอนุพงศ์, 2547)

1) ปัญหาการเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าชายเลนเนื่องจากการบุกรุกทำลายป่าในรูปแบบต่างๆ และการใช้ทรัพยากรป่าไม้จนเกินกำลังการผลิตของป่าชายเลน เป็นผลทำให้ระบบนิเวศป่าชายเลนเปลี่ยนไป ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์เปลี่ยนสภาพเป็นป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม และท้ายที่สุดได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดน้อยลง

2) ปัญหาการจัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าชายเลน จากการที่ป่าชายเลนมีจำนวนลดลง ขณะเดียวกันมีการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น การเพิ่มของประชากรตามบริเวณชายฝั่งขยายตัวสูงขึ้น จึงทำให้ความต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนมีมากขึ้นเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ตามมา

จากปัญหาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่มีผลก่อให้เกิดปัญหาคือ มนุษย์นั่นเอง ความเสื่อมโทรมของป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็งก็เกิดจากปัจจัยเดียวกัน เพราะการทำกิจกรรมต่างๆ ของประชาชนได้สร้างผลกระทบต่อป่าชายเลน เช่น การบุกรุกตัดไม้ไปใช้เป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีชุมชนในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับมีการขยายตัวและบุกรุกของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเข้าไปในพื้นที่ป่าชายเลน ก่อให้เกิดมลพิษที่เป็นอันตรายต่อระบบนิเวศของป่าชายเลน ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติตามบริเวณป่าชายเลนเริ่มเสื่อมโทรมและขาดแคลนลง ซึ่งในที่สุดปัญหาที่ตามมาก็คือ เกิดความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรจากป่าชายเลน ดังนั้นการศึกษาที่จะแก้ปัญหาป่าชายเลนได้ จึงควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ได้มีการให้ศัพท์ที่เรียกว่า มนุษย์นิเวศ (วิชัย เทียนน้อย, 2538) เป็นการวิเคราะห์ถึงความเกี่ยวข้องของระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล และกลุ่มสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่บุคคลอาศัยอยู่ ทั้งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ย่อมมีความจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพธรรมชาติในภาพรวมโดยที่กระบวนการปรับตัวดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นพฤติกรรมระหว่างสิ่งมีชีวิตหลายๆ สิ่งในสภาพแวดล้อมเหล่านั้น หรือเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชุมชน

2. ความหมายของป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นสังคมพืชที่มักพบอยู่ทั่วไปบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณปากอ่าว ลำคลอง ทะเลสาบ และรอบเกาะแก่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึง หรือเป็นที่ทรากันโดยทั่วไปว่าเป็นพื้นที่น้ำกร่อยทั้งในแถบโซนร้อนและกึ่งโซนร้อนบางส่วน “ป่าชายเลน” หรือชาวบ้านที่อาศัยบริเวณริมฝั่งทะเลมักเรียกกันติดปากว่า “ป่าโกงกาง” เนื่องจากมีไม้โกงกางเป็นไม้เด่นและขึ้นอยู่เป็นจำนวนมากนั่นเอง เมื่อพิจารณาจากสภาพภูมิประเทศบริเวณชายฝั่งอาจจะกล่าวได้ว่าป่าชายเลนเป็นเสมือนพื้นที่หรือแนวเขตที่เชื่อมต่อระหว่างพื้นที่บนบกกับทะเลนั่นเอง ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้ นับเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งในแง่นิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง (ลือศักดิ์ พรอนุพงศ์, 2547)

3. ความสำคัญและประโยชน์ของป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นโครงสร้างของระบบนิเวศระหว่างบกและทะเลที่มีความสำคัญทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมต่อมนุษย์ รวมทั้งสิ่งแวดล้อมชายฝั่งทะเล (สนิท อักษรแก้ว, 2540) ดังนี้

3.1 ด้านสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยา

- 1) เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์วัยอ่อน แหล่งที่อยู่อาศัย สืบพันธุ์ วางไข่ และหลบภัยของสัตว์น้ำและสัตว์บก
- 2) เป็นแหล่งธาตุอาหารพืชและอินทรีย์วัตถุที่สำคัญ
- 3) เป็นแหล่งเก็บกักตะกอนและกั้นกรองความสกปรกที่มาจากพื้นที่บกและถูกพัดพามาจากทะเล
- 4) เป็นแนวเปลี่ยนและแนวกันชนระหว่างบกและทะเล
- 5) ช่วยสร้างสมดุลของสภาวะอากาศและลดความรุนแรงของปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางขบวนการตามธรรมชาติ
- 6) ช่วยต่อต้าน ลดแรงคลื่นและแรงลมที่กระทำต่อขอบฝั่งและตลิ่ง
- 7) ช่วยเพิ่มพื้นที่ขอบฝั่งและริมตลิ่งเนื่องจากการงอกของพื้นดิน
- 8) ช่วยรักษาความชุ่มชื้นของผิวดินและส่งเสริมกิจกรรมของจุลินทรีย์
- 9) เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ

3.2 ด้านสังคม

- 1) เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของชุมชนที่ได้รับประโยชน์จากการจับสัตว์น้ำเป็นอาหาร การทำฟืนและถ่าน การค้นหาสมุนไพร และการพักผ่อนหย่อนใจ
- 2) ช่วยค้ำจุนวิถีชีวิตตามธรรมชาติของสังคมชนบทไทยที่พึ่งพิงอยู่กับธรรมชาติ โดยการใช้เครื่องมือที่ผลิตขึ้นเอง เช่น เครื่องมือจับสัตว์หน้าดิน
- 3) เป็นเส้นทางติดต่อ สื่อสารของชุมชนชายฝั่งทั้งทางพื้นดินและทางน้ำ
- 4) เป็นแหล่งค้นคว้าและให้ความรู้เรื่องพืช สัตว์ มนุษย์ และนิเวศวิทยา

3.3 ด้านเศรษฐกิจ

- 1) ให้ผลผลิตทางการประมง
- 2) ให้ผลผลิตการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง
- 3) ให้ผลผลิตจากการเก็บหาของป่า เช่น เห็ดชนิดต่างๆ และเปลือกไม้เพื่อนำมาต้มย้อมสีผ้า เป็นต้น
- 4) ให้ผลผลิตจากการเผาถ่าน
- 5) ให้ผลผลิตยารักษาโรค เช่น การนำเปลือกต้น โกงกางมาต้มรับประทานเป็นยาแก้ท้องร่วง แก้อาการคลื่นไส้อาเจียน เป็นต้น
- 6) ลดค่าใช้จ่ายในการป้องกันชายฝั่ง
- 7) เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว

จะเห็นได้ว่าป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาตินั้น ได้ให้ประโยชน์แก่มนุษย์ทั้งในแง่ของด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ เช่นเดียวกัน ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็ญก็ได้ให้ประโยชน์มากมายกับประชาชนในพื้นที่และสิ่งมีชีวิตนานาชนิดที่อาศัยอยู่ตามบริเวณป่าชายเลน โดยเป็นแหล่งยังชีพของประชาชนที่อาศัยตามชายฝั่งทะเล ซึ่งอาศัยยังชีพอยู่ได้ด้วยการทำประมงชายฝั่งขนาดเล็ก การเผาถ่านจากไม้โกงกาง และการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้เลี้ยงชีพ อีกทั้งยังช่วยให้ประชาชนปลอดภัยจากภัยพิบัติสึนามิ ในปี พ.ศ. 2547 เพราะช่วยลดความรุนแรงของคลื่นและแรงลมที่กระทำต่อชายฝั่ง ส่วนสิ่งมีชีวิตนานาชนิดที่อาศัยเป็นแหล่งอนุบาลในช่วงวัยอ่อน ที่อยู่อาศัย สืบพันธุ์และวางไข่ ทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ จนเกิดเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลนของประชาชนและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็ญ ดังนั้นเราควรอนุรักษ์ป่าชายเลนให้อยู่อย่างยาวนาน เพื่อสร้างประโยชน์แก่คนรุ่นหลังต่อไป

4. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้ให้ความหมายคำว่า อนุรักษ์ หมายถึง การรักษาให้คงเดิม นอกจากนี้ เกษม จันทรแก้ว และ ประพันธ์ โดยสมบรมณ์ (2525) ได้ให้หลักการสำหรับการอนุรักษ์ไว้ดังนี้

- 1) ต้องใช้อย่างชาญฉลาด คือ การพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลดี ผลเสีย ความขาดแคลน หรือความยากจนในอนาคต
- 2) ประหยัดของที่หายาก ทรัพยากรใดที่มีน้อยหรือหายากควรอย่างยิ่งที่จะเก็บรักษาไว้ มิให้สูญหายไป
- 3) หาวิธีปรับปรุงของที่มีหรือเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น นั่นคือทรัพยากรใดที่เกือบจะสูญเปล่าหรือหมดไป ถ้าดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการควรรหาทางปรับปรุงในลักษณะที่ดีขึ้น

วิชัย เทียนน้อย (2538) ได้ให้ความหมายการอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้อำนวยประโยชน์ให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ต่อไป หรือการอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ประโยชน์อย่างมีเหตุผลและมีการสร้างสรรค์

นิวัตติ เรื่องพานิช (2542) การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างเหมาะสม เก็บรักษาทรัพยากรที่หายากเอาไว้ รู้จักวิธีการสงวน รู้จักใช้อย่างชาญฉลาด ก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุด มีการสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และกระจายการใช้ประโยชน์โดยทั่วถึงกัน สามารถเอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์และสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างเป็นสุขตลอดไป

ดังนั้น การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จึงหมายถึงการรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด ประหยัดและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้มากที่สุดและมีระยะเวลาใช้ยาวนานที่สุด และจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคม รวมถึงการมีการดูแลและปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลงด้วย

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ หรือการพัฒนาของประชาชนนั้น (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526) ให้ความหมายว่ากระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนและชุมชนทั้งในรูปแบบบุคคล กลุ่มชน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้การดำเนินการของประชาชน โดยกระบวนการของการมีส่วนร่วมในการค้นหาหรือกำหนดปัญหาของชุมชน การหาสาเหตุ การแก้ไขปัญหาและประเมินผลการแก้ไขปัญหาของชุมชน นอกจากนี้แล้ว

สุริย์ ตันท์ศรีโรจน์ (2531) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่าเป็นการร่วมมือร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบด้วยกันไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือของกลุ่มทั้งนี้เพื่อให้เกิดการดำเนินการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการและเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจร่วมปฏิบัติและร่วมกันรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ

กล่าวโดยสรุปแล้ว การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคล กลุ่มคน ประชาชนหรือองค์กร ได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยร่วมกันวางแผนโครงการร่วมกันปฏิบัติงาน ประเมินผลงานพิจารณาตัดสินใจและร่วมกันรับผิดชอบด้วยความ

สมัครใจเพื่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ การเปลี่ยนแปลงในแนวนโยบายให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้การกำหนดและดำเนินการของประชาชน

นอกจากนั้นแล้ว ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527) แสดงแนวคิดลักษณะของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ของประชาชน ดังนี้

- 1) ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดค้นและสร้างรูปแบบ วิธีการแก้ปัญหาเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อสรรสร้างสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
- 4) ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
- 7) ร่วมปฏิบัติ นโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
- 8) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนามีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

World Health Organization (1981) ได้ระบุถึงปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดจากปัจจัยดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ การที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งนั้น ต้องมีสิ่งจูงใจจากเหตุผลของการมองเห็นผลประโยชน์ตอบแทน และการถูกชักชวนจากเพื่อน หรือจากการบอกกล่าวให้เข้าร่วมโดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

2) ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่ให้โอกาสชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบการมีตำแหน่งทางสังคม การเป็นตัวแทนหรือการเข้าร่วมโดยตรง โดยควรกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมจะได้สามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองตามสภาพความเป็นจริงในการเข้าร่วมกิจกรรม

3) ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมเป็นการให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสกำหนดกิจกรรมของตนเองได้ด้วยตนเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2550) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางจิตใจ อารมณ์ และด้านกรงาน
- 2) ปัจจัยที่มีการประสานงานเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของกลุ่ม และมีการติดต่อสื่อสารทั่วไประหว่างบุคคลในกลุ่มนั้น
- 3) ปัจจัยที่มีความรับผิดชอบร่วมกับกลุ่มทั้งในด้านความสำเร็จและความล้มเหลวเป็นความรู้สึกที่ผูกพันกับการทำงานและการเชื่อถือไว้วางใจ

นอกจากนี้แล้ว ยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในอีกแนวทางหนึ่ง คือ

1) ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์วิหาร เป็นต้น

2) ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย แม้ว่าไม่มีศรัทธาหรือเต็มใจที่กระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงช่วยในการทำงานต่างๆ ผู้น้อยก็ร่วมช่วยออกแรง เป็นต้น

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยสรุปการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งนั้น เกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านทุ่งหิ่เพ็งที่ช่วยกันคิดหาสาเหตุว่าทำไมป่าชายเลนในบริเวณหมู่บ้านถึงเสื่อมโทรมลงและมีพื้นที่ลดลง เมื่อพูดคุยปรึกษากันและพบสาเหตุดังกล่าว ก็ช่วยร่วมมือกันสร้างรูปแบบ โครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน โดยขอความร่วมมือจากประชาชนในหมู่บ้านและหมู่บ้านอื่นๆ ที่อยู่ในบริเวณของพื้นที่ป่าชายเลน ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 3 กิจกรรมหลักที่ประชาชนเข้าร่วมเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลน คือ กิจกรรมปลูกป่า โกงกางในพื้นที่ว่างเปล่าและเสื่อมโทรม การเข้าร่วมเป็นสมาชิกราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง และการเข้าร่วมเป็นสมาชิกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อจะได้มีส่วนรับผิดชอบในเรื่องการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือสร้างเป็นแบบอย่างในเรื่องการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับชุมชนอื่นต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจเอกสารในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การศึกษาที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งมีการศึกษาไว้หลายเรื่อง สามารถสรุปได้เป็น 2 หัวข้อ ได้แก่ (1) งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และ (2) งานวิจัยที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ในการศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในประเทศไทยนั้น ได้มีการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามามีบทบาทอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ป่าชายเลนต่างๆ ที่สำคัญ เช่น สุวรรณิ คงทอง (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในท้องที่อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนแห่งนี้ ได้แก่ เพศ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และอาชีพ

โดยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลน ในการศึกษาของ ชุติภรณ์ ฉิมเจริญ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมมากที่สุด ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ทางสังคม รองลงมาคือ การเข้ารับการฝึกอบรม และการได้รับเอกสารหรือข่าวสาร ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนแห่งนี้อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาและอุปสรรคของประชาชน คือ ไม่ค่อยมีความรู้ในการเรื่องการอนุรักษ์มากเท่าที่ควร และขาดแคลนกล้าไม้ที่จะใช้ปลูก

ต่อมา สุรศักดิ์ วรรณบุญญา (2547) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนแห่งนี้ ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพรอง และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ ปัญหาคลื่นลม ก่อให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่ง ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลง

และ ตำราญ รักษาติ (2548) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนปากน้ำแหวะ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน ขนาดพื้นที่ถือครอง การได้รับการฝึกอบรม จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยที่ประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนแห่งนี้อยู่ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมเท่ากับ 2.12

จากการตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ทำให้ทราบว่า อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพหลัก รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ขนาดพื้นที่ถือครองที่ทำประโยชน์ การได้รับการฝึกอบรม และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงได้นำตัวแปรดังกล่าว พร้อมกับตัวแปรอิสระบางตัวที่คาดว่าจะมีผลกับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหีบเพียงของประชาชนมาพิจารณา

2. งานวิจัยที่ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ

ในงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคนิควิเคราะห์ในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพนั้น ที่ผ่านมามีการนำเทคนิคนี้มาประยุกต์ใช้ศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ใน

ประเทศไทย เช่น รัชดาภรณ์ พัฒนา (2546) ศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจสังคมเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของครัวเรือนบ้านคลองสะท้อน ตำบลวังหมี่ อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าครัวเรือนมีอายุเฉลี่ย 50 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มีจำนวนสมาชิกเฉลี่ย 5 คนต่อครัวเรือน มีการถือครองที่ดินเฉลี่ย 22.98 ไร่ต่อครัวเรือน อัตราค่าเช่าเฉลี่ยไร่ละ 336 บาทต่อไร่ต่อปี มีรายได้จากการเพาะปลูกเฉลี่ย 47,477 บาทต่อครัวเรือนต่อปีเป็นรายได้ที่ไม่ได้หักค่าใช้จ่ายทางการเกษตร มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 55,504 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีรายจ่ายเฉลี่ย 50,473 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำและทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรดิน คือ อายุหัวหน้าครัวเรือน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมเรื่องการอนุรักษ์ปรับปรุงคุณภาพดินและรายได้ครัวเรือนต่อปี ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ คือ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเรื่องการใช้น้ำเคมีและรายได้ของครัวเรือนต่อปี ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คือ อายุหัวหน้าครัวเรือนและรายได้ของครัวเรือนต่อปี ดังนั้นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ควรให้ความรู้เกี่ยวกับระบบการเกษตรที่เหมาะสมตามสภาพพื้นที่ การใช้น้ำอินทรีย์และปุ๋ยเคมีที่ถูกต้อง การสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมให้ปลูกพันธุ์ไม้ที่เหมาะสม

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในกรณีศึกษาอื่นๆ อีก ซึ่งได้นำเทคนิควิเคราะห์ในกรณีศึกษาคือตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพมาใช้ จินตนาถ สิงคมาศ (2549) ได้ศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยศึกษาถึงมาตรการรูปแบบกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยจำแนกตามชนเผ่า ใช้ข้อมูลทุติยภูมิของชาวไทยภูเขา จำนวน 104 ครัวเรือน จาก 3 หมู่บ้าน ได้แก่บ้านบ่อไคร้ ชนเผ่ามูเซอ บ้านแม่ละนา ชนเผ่าไทใหญ่ และบ้านเมืองแพม ชนเผ่ากะเหรี่ยง ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 24.56 ของจำนวนตัวอย่าง มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยรูปแบบของกิจกรรมการอนุรักษ์ ได้แก่ การปลูกป่า การทำแนวกันไฟ และการบวชป่า ซึ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ เชื้อชาติกะเหรี่ยง อาชีพเลี้ยงสัตว์ และความเข้าใจด้านทรัพยากรป่าไม้ มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ป่าไม้ในทิศทางบวก คือเมื่อชาวไทยภูเขามีเชื้อชาติกะเหรี่ยง หรือมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ และมีความเข้าใจด้านทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น จะทำให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า

ไม้เพิ่มขึ้น โดยที่ชาวไทยภูเขามีโอกาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ร้อยละ 53.87 และเมื่อมีคะแนนความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าไม้เพิ่มขึ้น 1 คะแนน จะทำให้ชาวไทยภูเขามีโอกาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.00

เช่นเดียวกับ วรวิฒิ แซ่ลิ้ม (2549) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎรในเขตพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคม ความรู้ความเข้าใจด้านความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ และวิเคราะห์หาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุตามแบบจำลองโลจิส ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงและไม่ได้รับการศึกษา มีอาชีพหลักอยู่ในภาคเกษตรกรรม ครั้วเรือนมีการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้จากการเก็บหาของป่ามากที่สุด ส่วนใหญ่นำมาใช้บริโภคและทำประโยชน์ภายในครั้วเรือน รองลงมาคือเก็บเพื่อค้าขายหารายได้เลี้ยงชีพ ความรู้ความเข้าใจด้านความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้และความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของครั้วเรือนอยู่ในระดับสูง สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ อาชีพหลักของครั้วเรือน จำนวนสมาชิกในครั้วเรือน และหนี้สินครั้วเรือน มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ ขณะที่ระยะเวลาการศึกษาของหัวหน้าครั้วเรือน รายได้สุทธิของครั้วเรือน และการเข้าเป็นสมาชิกโครงการหลวง มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้

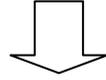
การตรวจเอกสารในส่วนของแบบจำลองโลจิสทำให้เข้าใจว่าสามารถนำแบบจำลองโลจิสมาประยุกต์ใช้สำหรับการวิเคราะห์กรณีที่ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพโดยมีลักษณะสองค่าที่ใช้ เช่นเดียวกับการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ในกรณีที่ตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ดังนั้นจึงใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิสในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิยเพ็งของประชาชนตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีความเชื่อมโยงในระดับต่าง ๆ โดยระดับที่ใหญ่ที่สุดคือประเทศหรือภูมิภาค จะเป็นผู้กำหนดกรอบของมาตรการและข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพื่อให้ชุมชนมีแนวทางปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ได้กำหนดให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์ โดยให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กับการใช้ประโยชน์ โดยให้มีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลนให้ได้ไม่ต่ำกว่า 1.25 ล้านไร่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548) ดังนั้นภายใต้กรอบนี้ชุมชนซึ่งเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากป่าไม้จะกำหนดรูปแบบกิจกรรม มาตรการและข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่แตกต่างกันออกไป เพื่อความสอดคล้องกับลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนสำหรับภาคครัวเรือนนั้นจะปฏิเสธหรือไม่จะขึ้นอยู่กับ 2 ส่วนประกอบลักษณะส่วนบุคคล อายุ (AGE) ระดับการศึกษา (EDU) อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน (OCC) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LMEM) ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME) และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมประกอบด้วย อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร (LAND) ภาระหนี้สินของครัวเรือน (LOAN) การมีบทบาทผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน (MROLE) การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม (ROLE) การแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องในการเข้าร่วมกลุ่ม (SUG) การฝึกอบรมเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากหน่วยงานภายนอก (EXP) ดังแสดงในภาพที่ 2

ระดับประเทศหรือภูมิภาค

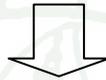
มาตรการและข้อปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 โดยบรรณรักษ์ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ระดับชุมชน

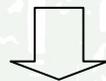
รูปแบบกลุ่มอนุรักษ์ที่สร้างกิจกรรมดูแลป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งของชุมชนทุ่งห้วยเพ็งและชุมชน โฉ๊ะคูหยง

1. กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง
2. กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง
3. กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งห้วยเพ็ง

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งของประชาชนในกิจกรรมของแต่ละกลุ่มอนุรักษ์

1. การค้นหาและสาเหตุของปัญหา
2. การวางแผนและตัดสินใจดำเนินกิจกรรม
3. การลงทุนและปฏิบัติกิจกรรม
4. การติดตามและประเมินผล

ระดับครัวเรือน

1. ลักษณะส่วนบุคคล

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน
- จำนวนแรงงานในครัวเรือน
- ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน

2. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

- อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (ร้อยละ)
- จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร
- การฝึกอบรมเรื่องการอนุรักษ์จากหน่วยงาน
- ภาระหนี้สินของครัวเรือน
- การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม
- การมีบทบาทผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์
- การได้รับคำแนะนำเข้ากลุ่มอนุรักษ์

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

วิธีการและขั้นตอนที่ใช้ในการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียงของประชาชน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ (1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) การวิเคราะห์ข้อมูล (3) สมมติฐานการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้การออกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สัมภาษณ์จากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนจากครัวเรือนทั้งหมดใน 2 หมู่บ้านที่ได้เลือกไว้ คือ หมู่บ้านทุ่งหิ่เพียงและหมู่บ้านโล๊ะคุดหยง เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงและเป็นหมู่บ้านที่มีการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ จำนวน 256 ครัวเรือน แบ่งเป็นหมู่บ้านทุ่งหิ่เพียงจำนวน 153 ครัวเรือน และหมู่บ้านโล๊ะคุดหยงจำนวน 103 ครัวเรือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์สถิติอย่างง่ายเพื่อหา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุดและต่ำสุดในการอธิบายข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนตัวอย่างถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียงของประชาชนเพื่อบรรลุมัตถุประสงค์ข้อ 1

2) ศึกษารูปแบบกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียงของประชาชน เพื่อบรรลุมัตถุประสงค์ข้อ 2

3) ทดสอบเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียงของประชาชน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยกรณีนี้ตัวแปรตามมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ (Qualitative Choice) จึงใช้แบบจำลองโลจิสต์ (Logit Model) โดยวิธีการประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate Method) เพื่อบรรลุมัตถุประสงค์ข้อ 3

แนวคิดแบบจำลองโลจิส (Logit Model)

การวิเคราะห์แบบจำลองโลจิส (Logit Model Analysis) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติสำหรับพยากรณ์ความน่าจะเป็นหรือโอกาสของการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจจากชุดตัวแปรอิสระ ในการวิเคราะห์จะมีวัตถุประสงค์ เช่นเดียวกับกับการวิเคราะห์สมการถดถอยทั่วไป คือ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม การคำนวณทิศทาง และอัตราความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม แต่จะมีความแตกต่างจากสมการถดถอยทั่วไป คือตัวแปรตามที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสจะมี 2 ค่าหรือตัวแปร Dichotomous หรือตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) มีค่าเป็น 1 หรือ 0 ซึ่งการที่ตัวแปรตามมีค่าอยู่ระหว่าง 1 กับ 0 อาจเรียกได้ว่าเป็นค่าของความน่าจะเป็น (Probability) ซึ่งการผันแปรของตัวแปรตามนี้จะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระ จึงเรียกค่าของตัวแปรตามได้ว่าเป็น ค่าความน่าจะเป็นเชิงเงื่อนไข (Condition Probability) ตามค่าของตัวแปรอิสระ และการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสจะขึ้นอยู่กับฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมแบบโลจิสติก (Commulative Logistic Probability Function) (ยงยุทธ แฉล้มวงศ์, 2529)

ดังนั้นในการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งห้วยเพ็ง จึงใช้วิธีวิเคราะห์แบบ Logit Model โดยวิธีการประมาณความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Model) เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มี 2 ด้านในการศึกษาครั้งนี้ 0 คือ ไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน และ 1 คือ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน

แบบจำลองโลจิสที่มีฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมแบบโลจิส (Commulative Logistic Probability function) มีรูปแบบ ดังนี้ (Gujarati, 2003)

$$P_i = E(Y=1|X_i) = F(Z_i) = \frac{1}{1+e^{-Z_i}} = \frac{1}{1+e^{-(\alpha+\beta X_i)}} \quad (1)$$

หรือ

$$P_i = \frac{1}{1+e^{-Z_i}} = \frac{e^{Z_i}}{1+e^{Z_i}} \quad (2)$$

เมื่อ

$$Z_i = \alpha + \beta X_i \quad (3)$$

คูณทั้งสองข้างของสมการที่ (2) ด้วย $1+e^{-Z_i}$ จะได้

$$(1+e^{-Z_i}) P_i = 1 \quad (4)$$

หารทั้งสองข้างของสมการ (4) ด้วย P_i จะได้

$$(1+e^{-Z_i}) = \frac{1}{P_i} \quad (5)$$

$$\text{หรือ } e^{-Z_i} = \frac{1-P_i}{P_i}$$

$$e^{Z_i} = \frac{P_i}{1-P_i} \quad (6)$$

ค่า $\frac{P_i}{1-P_i}$ คือ อัตราส่วนระหว่างความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่สนใจต่อความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ที่ไม่สนใจ หรือเรียกอัตราส่วนนี้ว่า สัดส่วนของสิ่งที่สนใจ (Odds Ratio) ค่า Odds หรือ Odd Ratio แสดงถึงอัตราส่วนของโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เป็นที่เท่าของโอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ เช่น ถ้า $P_i = 0.8$ หมายความว่า ค่า Odd Ratio = 4: 1 นั่นคือโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์เป็น 4 เท่าของโอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์

หา log ของทั้งสองข้างของสมการ (6) จะได้

$$Z_i = \log \frac{P_i}{1-P_i} \quad (7)$$

$$\log \frac{P_i}{1-P_i} = Z_i = (\alpha + \beta x_i) \quad (8)$$

จากสมการที่ (8) เป็นค่า logarithm ของอัตราส่วนความน่าจะเป็น เรียกแบบจำลองนี้ว่า
Logistic Model

โดยที่ P_i = เป็นโอกาสที่จะเกิดขึ้นของเหตุการณ์
 e = ฐานของลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) มีค่าเท่ากับ 2.71828
 X_i = เป็นตัวแปรอิสระสุ่มเลือกตัวอย่างที่ i ใน matrix X
 α = เป็นค่าคงที่
 β = เป็นค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระตัวที่ i

ดังนั้นตัวแปรตามของสมการถดถอยในแบบจำลองโลจิสต์ก็คือ log ของเหตุการณ์ที่สนใจ $\frac{P_i}{1-P_i}$ หรือสัดส่วนของ probability ที่สนใจกับ probability ที่ไม่สนใจ ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ α และ β ของแบบจำลองโลจิสต์นี้ จะประมาณค่าพารามิเตอร์โดยวิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood) ซึ่งจะเป็นวิธีการคำนวณทวนซ้ำเพื่อให้ได้ค่าพารามิเตอร์ที่ประมาณได้เที่ยงตรง และสามารถนำมาทดสอบค่าต่างๆทางสถิติได้

เมื่อได้ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวแล้ว ต้องทำการแปลงค่าสัมประสิทธิ์เหล่านั้นให้อยู่ในรูปผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เพื่อที่จะทราบถึงผลกระทบต่อตัวแปรอิสระ (X) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Z) จึงต้องแปลงค่า Odds Ratio ของ probability ที่ได้เป็นค่าอนุพันธ์บางส่วนของ X ต่อ P โดยหลักความน่าจะเป็นของผลกระทบส่วนเพิ่มคือ จะพิจารณาค่าอนุพันธ์บางส่วนของความน่าจะเป็นว่าปัจจัยที่ทำการพิจารณาอยู่นั้นจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพิ่มขึ้นหรือลดลง ซึ่งมีวิธีการแปลงค่าสัมประสิทธิ์ของสมการให้อยู่ในรูปผลกระทบส่วนเพิ่ม

ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดให้

Y_i คือ โอกาสที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบึง
 กำหนดให้ $Y_i = 1$ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบึง
 $Y_i = 0$ หมายถึง การไม่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบึง

X_i เป็นปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการตัดสินใจในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพียง

จากแบบจำลองโลจิท

$$P_i = \frac{1}{1 + e^{-Z_i}} = \frac{e^{Z_i}}{1 + e^{Z_i}} \quad (9)$$

$$Y_i = \log \frac{P_i}{1 - P_i} = \alpha + B_0 + B_1 X_{1i} + B_2 X_{2i} + \dots + B_n X_{ni} \quad (10)$$

โดยที่ $i = (1, 2, 3, \dots, n)$ และ matrix $X = [x_1, x_2, x_3, \dots, x_n]$

ดังนั้นการหาของผลกระทบบส่วนเพิ่มของสัมประสิทธิ์ ของตัวแปรอิสระ (X_i) ที่มีผลต่อโอกาสที่ครัวเรือนจะได้รับมูลค่าผลกระทบสุทธิ สามารถหาโดยใช้กฎลูกโซ่ (Chain Rule) ในการหาค่าอนุพันธ์ได้ดังนี้

$$\frac{\partial P_i}{\partial X_i} = \frac{\partial \left[\frac{e^{Z_i}}{1 + e^{Z_i}} \right]}{\partial X_i} \quad (11)$$

$$= \frac{\partial \left[\frac{e^{Z_i}}{1 + e^{Z_i}} \right]}{\partial X_i} * \frac{\partial Z_i}{\partial X_i} \quad (12)$$

$$\text{จะได้ } \frac{\partial P_i}{\partial X_i} = \frac{e^{Z_i}}{(1 + e^{Z_i})^2} * \beta_i \quad (13)$$

แบบจำลองนี้ได้มาจากการตรวจสอบเอกสารและศึกษาผลงานวิจัยต่างๆ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็ญกับปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้

$$Y_{ij} = f(\text{AGE}_{ij}, \text{EDU}_{ij}, \text{FINC}_{ij}, \text{LAND}_{ij}, \text{LMEM}_{ij}, \text{TIME}_{ij}, \text{OCC}_{ij}, \text{EXP}_{ij}, \text{LOAN}_{ij}, \text{MROLE}_{ij}, \text{ROLE}_{ij}, \text{SUG}_{ij})$$

ซึ่ง i คือ จำนวนตัวอย่าง โดยที่ $i = 1, 2, 3, \dots, n$
 และ j คือ จำนวนกิจกรรม โดยที่ $j = 1, 2, 3$

ตัวแปรตาม :

Y_{ij} คือ โอกาสที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็ญ โดยเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ต่างๆ

แบ่งออกเป็น 3 สมการ ดังนี้

Y_{i1} คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ปลูกป่าชายเลน

โดยที่ $Y_{i1} = 0$ หมายถึง การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ปลูกป่าชายเลน
 $= 1$ หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ปลูกป่าชายเลน

Y_{i2} คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัครราษฎรพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง

โดยที่ $Y_{i2} = 0$ หมายถึง การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัครราษฎรพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง
 $= 1$ หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัครราษฎรพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง

Y_{i3} คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ

โดยที่ $Y_{i3} = 0$ หมายถึง การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ
 $= 1$ หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ

ตัวแปรอิสระ :

1. AGE คือ อายุของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ตอบแบบสอบถาม มีหน่วยเป็นปี
2. EDU คือ ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนหรือผู้ตอบแบบสอบถามหน่วยเป็นปี
3. FINC คือ อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด
หน่วยเป็นร้อยละ
4. LAND คือ จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร มีหน่วยเป็นไร่
5. LMEM คือ จำนวนแรงงานในครัวเรือน มีหน่วยเป็นคน
6. OCC คือ อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน ให้อาชีพรับจ้างนอกภาคการเกษตรเป็น
ฐานเปรียบเทียบได้ดังนี้

$OCC_1 = 1$ หมายถึง ประมงชายฝั่ง
 $= 0$ หมายถึง อื่นๆ

$OCC_2 = 1$ หมายถึง ทำสวนยางพารา
 $= 0$ หมายถึง อื่นๆ

$OCC_3 = 1$ หมายถึง ทำการท่องเที่ยว
 $= 0$ หมายถึง อื่นๆ

OCC₄ = 1 หมายถึง ทำสวนมะพร้าว
= 0 หมายถึง อื่นๆ

OCC₅ = 1 หมายถึง รับจ้างในภาคการเกษตร
= 0 หมายถึง อื่นๆ

7. TIME คือ ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีหน่วยเป็นปี

8. EXP คือ การฝึกอบรมเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากหน่วยงานภายนอก
= 1 หมายถึง เคยได้รับการฝึกอบรม แนะนำจากหน่วยงานภายนอก
= 0 หมายถึง ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม แนะนำจากหน่วยงานภายนอก

9. LOAN คือ ภาระหนี้สินของครัวเรือน
= 1 หมายถึง มีภาระหนี้สิน
= 0 หมายถึง ไม่มีภาระหนี้สิน

10. ROLE คือ การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม
= 1 หมายถึง มีบทบาท หน้าที่ผู้นำทางสังคม
= 0 หมายถึง ไม่มีบทบาท หน้าที่ผู้นำทางสังคม

11. MROLE คือ การมีบทบาทผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน
= 1 หมายถึง มีหน้าที่บทบาทผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน
= 0 หมายถึง ไม่มีหน้าที่บทบาทผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน

12. SUG คือ การแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องในการเข้ากลุ่มอนุรักษ์
= 1 หมายถึง เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องแนะนำในการเข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์
= 0 หมายถึง เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องไม่แนะนำในการเข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์

ตัวแปรต่างๆ ที่กล่าวมานี้ นำมาทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระตามแบบจำลองการทดสอบใช้วิธีประยุกต์สมการถดถอย โดยการใช้แบบจำลองความน่าจะเป็น

แบบโลจิก เพื่อเลือกตัวแปรอิสระว่ามีตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ กับการมีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง

สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชาย
เลนทุ่งหิ่เพ็ง ดังนี้

1. ครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนมีอายุมาก จะมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชน
ทุ่งหิ่เพ็งมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อย เพราะว่ามีเวลาและประสบการณ์ที่จะเรียนรู้ เข้าใจ
ถึงความสำคัญของป่าชายเลนมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า
2. ครัวเรือนที่หัวหน้าครัวเรือนได้เรียนหนังสือในระดับสูง จะมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์
และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ได้เรียนหนังสือ
ในระดับต่ำกว่าหรือไม่ได้เข้าเรียน
3. อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด ครัวเรือนที่มี
อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดสูง จะมีโอกาสที่จะเข้าร่วม
อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งมากกว่าครัวเรือนที่มีอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์
ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดต่ำกว่า เพราะครัวเรือนเหล่านี้จะเห็นความสำคัญของป่าชายเลนจากการ
ใช้ประโยชน์ในการดำรงเลี้ยงชีพและหารายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัวของตนเอง
4. ครัวเรือนที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรมาก จะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งน้อยกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรน้อย
เนื่องจากต้องใช้เวลาและให้ความสำคัญในการดูแลพื้นที่การเกษตรเหล่านี้ ทำให้โอกาสที่จะเข้า
ร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์จึงน้อยลงตามไปด้วย
5. จำนวนแรงงานในครัวเรือน ครอบครัวใดที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากย่อมมี
โอกาสที่จะสามารถแบ่งแยกหน้าที่กันทำงาน ตลอดจนสามารถแบ่งจำนวนแรงงานในครัวเรือนไป

ช่วยในเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่าครัวเรือนที่มีจำนวนแรงงานน้อย ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกมีความจำเป็นต้องออกไปหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพ

6. อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน ครัวเรือนที่มีอาชีพด้านการประมงจะมีการอนุรักษ์ป่าชายเลนมากกว่าครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากการทำประมงจำเป็นต้องอาศัยป่าชายเลนเป็นแหล่งทำมาหากิน หากป่าชายเลนขาดความสมบูรณ์แหล่งทำมาหากินก็จะลดลง ดังนั้นครัวเรือนที่ทำประมงจึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน เมื่อกำหนดให้อาชีพนอกภาคการเกษตรเป็นฐานเปรียบเทียบ

7. ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน หากครัวเรือนใดที่อาศัยอยู่เป็นระยะเวลานาน ย่อมจะเห็นความสำคัญของป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิย่ิ่งดีกว่าครัวเรือนที่เพิ่งเข้ามาอยู่อาศัยใหม่

8. การได้รับความรู้ การฝึกอบรมเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29 เป็นต้น จะมีส่วนชักจูงและผลักดันในด้านความคิดของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิย่ิ่งมากขึ้น

9. ภาระหนี้สินของครัวเรือน ครัวเรือนที่มีหนี้สิน จะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิย่ิ่งน้อยกว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้สิน เนื่องจากแรงงานในครัวเรือนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ออกไปหารายได้เพื่อมาใช้และชำระหนี้ที่มีอยู่ ทำให้โอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์จึงน้อยลงไปด้วย

10. การมีบทบาทหน้าที่ทางสังคม หัวหน้าครัวเรือนที่มีบทบาททางสังคมในหมู่บ้านต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนา ดูแลหมู่บ้านของตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ชาวบ้านปฏิบัติตาม ทำให้มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิย่ิ่งมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีบทบาท หน้าที่ทางสังคม

11. การมีบทบาทในกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน หากหัวหน้าครัวเรือนใดมีบทบาทในกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน ครัวเรือนนั้นจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิย่ิ่งมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่ไม่มีบทบาทในกลุ่มอนุรักษ์ เนื่องจากจะมีส่วนชักจูงและผลักดันให้สมาชิกในครอบครัว หรือเพื่อนบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากขึ้น

12. การแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติพี่น้องในการเข้ากลุ่มอนุรักษ์ เนื่องจากครัวเรือนในชุมชนส่วนใหญ่บนเกาะลันตาใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ทำให้ญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน มีส่วนในการชักจูงและผลักดันความคิดในด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 2 สมมติฐานการศึกษาของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพ็ญ

ตัวแปรอิสระ	ทิศทางของโอกาสในการอนุรักษ์
1. อายุ (AGE)	+
2. ระดับการศึกษา (EDU)	+
3. อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC)	+
4. จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร (LAND)	-
5. จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LMEM)	+
6. อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน (OCC)	+
7. ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME)	+
8. การได้รับการฝึกอบรมความรู้ (EXP)	+
9. ภาระหนี้สินของครัวเรือน (LOAN)	-
10. มีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม (ROLE)	+
11. มีบทบาทผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลน (MROLE)	+
12. การแนะนำจากญาติ เพื่อนเข้ากลุ่มอนุรักษ์ (SUG)	+

หมายเหตุ: + หมายถึง มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และ - หมายถึง มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

บทที่ 4

การจัดการทรัพยากรชายฝั่งของเกาะลันตาและรูปแบบการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ของ ประชาชนบ้านทุ่งหยีเพ็ง

การวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหยีเพ็งของประชาชนอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ครอบคลุมพื้นที่เกาะลันตาใหญ่ บริเวณตำบลศาลาด่าน ซึ่งมีหมู่บ้านมุสลิมเก่าแก่ 5 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านศาลาด่าน บ้านพระแอะ บ้านโละบาหรา บ้านทุ่งหยีเพ็ง และบ้านโละคุดหยง โดยเกาะลันตามีเนื้อที่ประมาณ 340 ตารางกิโลเมตร นับเป็นเกาะใหญ่ที่สุดของจังหวัดกระบี่ โดยสามารถสรุปข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของเกาะลันตา

ในสมัยอดีตกาลในยุคการค้าสำเภารุ่งเรืองทั้งจากจีน อาหรับ-มลายู มีการใช้เส้นทางเรือล่องลงทะเลตอนใต้ของประเทศพม่า เลียบชายฝั่งลงมาทางใต้ และเข้าสู่บริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย และได้ถือเอาเกาะลันตาเป็นเป้าหมายในการเดินเรือเพื่อแวะพักผ่อน เพราะสภาพที่มีแนวทิวเขาและหาดทรายขาวเป็นที่สังเกตได้ง่าย จนล่วงมาสมัยหลังที่ยังมีการค้าสำเภาอยู่ เกาะลันตาจึงกลายเป็นที่พักหลบลมมรสุม และเริ่มมีผู้คนชาวไทยจีนและชาวไทยมุสลิมเข้ามาพักและตั้งหลักแหล่งกลายเป็นชุมชนในเวลาต่อมา แต่กลุ่มชาติแรกที่เข้ามาอาศัยในเกาะลันตานั้นคือกลุ่มชาวเลหรือชาวไทยใหม่ ที่มาจากเกาะนิโคบา เป็นกลุ่มที่นับถือและเชื่อในเรื่องภูติผีปิศาจและผีบรรพบุรุษ มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายโดยพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งการอาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มคน 3 กลุ่ม ได้ก่อให้เกิดความกลมกลืน ความรักใคร่พ้องกันและกันอย่างสงบสุข และก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ชุมชนศาลาด่านได้กลายเป็นด่านภาษีของเรือเดินทางมาค้าขาย ที่เดินทางมาจากภูเก็ต ระนอง ซึ่งจะเดินทางผ่านไปยังปีนังและสิงคโปร์ (หยีหมัด พายาม, 2551)

ส่วนคำว่า “ลันตา” ได้มีผู้รู้และให้ความหมายที่มาของชื่อนี้ไว้หลายท่าน บ้างก็บอกว่า “ลันตา” มาจากคำว่า “ลันตาส ลันตัส” เป็นภาษาชาว มลายู แปลว่า โรงร้าน โรงเรือน ซึ่งก็คือที่ตากปลาของชาวบ้านนั่นเอง

ความหมายที่สาม กล่าวว่า “ลันตา” มาจากคำว่า “ลันตัสชู” จากภาษาจีน ซึ่ง “ลัน หรือ หลัน” แปลว่า ภูเขา “ตัส” แปลว่า ทางไกล และ “ชู” แปลว่า เกาะ ความหมายรวมคือ เกาะที่มีแนวภูเขาเป็นแนวยาวไกล และชาวเลเรียกว่า “ปูลาชาตัส” ซึ่งมีความหมายอันเดียวกัน

ความหมายสุดท้ายที่มีคนบอกไว้คือ “ลันตา” เพี้ยนมาจากคำว่า “ลอนตา” ในภาษามลายู ซึ่งแปลได้ว่า คนจนหรือคนที่ต่อสู้อย่างปากกัดตีนถีบ ซึ่งหมายถึงคนพื้นเมือง อันเดมตีไต้ร่อนแร่อยู่แถบนี้มานานนม ซึ่งกลุ่มคนร่อนแร่นี้ ถูกเรียกว่า “โอลังลอนตา” และหมู่เกาะที่มีคนร่อนแร่กลุ่มนี้ อยู่ จะถูกเรียกว่า “ปูลาลันตา” ซึ่งอาศัยอยู่ใน 3 พื้นที่คือ หมู่เกาะสุรินทร, พังงา, และหมู่เกาะลันตา

ต่อมาในปี 2444 ทางกรมได้ยกฐานะพื้นที่เกาะลันตาเป็นอำเภอเกาะลันตา และได้ตั้งที่ทำการชั่วคราวบริเวณชุมชนเมืองเก่า หรือ อำเภอเก่าในปัจจุบัน โดยที่ทำการอำเภอเป็นเพียงอาคารไม้ 2 ชั้น และในปัจจุบันอาคารเดิมยังคงมีหลงเหลืออยู่ และชาวเลร่อนแร่ที่อาศัยในบริเวณนั้นถูกเรียกว่า “ปาไ้ตรายา” ซึ่งแปลได้ว่า เป็นหาดเจ้าหรือหาดหลวง ปัจจุบันที่ว่าการอำเภอเกาะลันตาได้ย้ายไปตั้งอยู่ที่เกาะลันตาน้อย ในบริเวณบ้านหลังสอด บนพื้นที่ 400 ไร่ และได้ทำพิธีเปิดให้บริการเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2542 จึงว่าได้ว่า เกาะลันตามีความเป็นมาอันยาวนานมากกว่า 100 ปี และเป็นตำนานอันควรค่าแก่การจดจำ (หิหมีด พยายาม, 2551)

เกาะลันตาใหญ่ ตั้งอยู่ในอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ บริเวณเส้นรุ้งที่ 7 องศา 39 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 101 องศา 2 ลิปดาตะวันออก โดยลักษณะภูมิประเทศของเกาะลันตาใหญ่ร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นภูเขา ซึ่งมีความสูงประมาณ 208 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง อยู่ในส่วนตอนกลางของพื้นที่ แนวเทือกเขาทอดยาวในแนวเหนือใต้ โดยทิศเหนือติดต่อกับอำเภอคลองท่อมและทิศใต้ติดต่อกับทะเลอันดามัน ป่าไม้ที่ปรากฏตามตลอดแนวเทือกเขาเป็นป่าดิบชื้น มีเนื้อที่ประมาณ 19.42 ตารางกิโลเมตร ซึ่งครอบคลุมพื้นที่เกือบทั้งหมดของอาณาเขตอุทยานแห่งชาติที่อยู่บริเวณทางใต้ของเกาะ ไม้ที่พบส่วนใหญ่เป็นไม้ชั้นบนและไม้ชั้นกลาง ความสูงโดยเฉลี่ย 15 – 25 เมตร มีพันธุ์ไม้ที่สำคัญ ได้แก่ ยางแดง เคี่ยม ตะแบกนา ตะเคียนหิน เป็นต้น และมีพันธุ์ไม้จำพวกปาล์มและหวายเป็นไม้พื้นล่าง เช่น หวายนม หวายตะค้าทอง กะพ้อ เป็นต้น จากความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าดิบชื้นบริเวณเทือกเขาลันตา ทำให้พบสัตว์ป่าหายาก เช่น เก้ง เสือปลา และค้างคาวมงกุฎหูโตมาร์แชล ซึ่งอยู่ในสถานะที่กำลังจะหมดไปจากพื้นที่แห่งนี้ (อานนท์ พลอินทร์, 2544)

อีกร้อยละ 60 ของพื้นที่ จะมีลักษณะเป็นที่ราบชายฝั่งทะเลแคบๆ ที่เกิดจากการปรับระดับ ตะกอนที่ทับถมชายฝั่งทะเล ทำให้พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นดินทรายในบริเวณตะวันออกของเกาะ และมี แนวป่าชายเลนปกคลุมแนวยาวตามชายฝั่งทะเล ซึ่งพื้นที่ที่มีลักษณะดังกล่าวก็คือ บริเวณหมู่บ้านทุ่ง หยีเพ็งและหมู่บ้าน โล๊ะคูหยงของตำบลศาลาด่าน โดยสังเกตได้จากการกระจายสม่ำเสมอของพืชป่า ชายเลนที่สามารถปรับตัวและขึ้นได้ดีตามสภาพดินเลนในบริเวณนี้ พันธุ์ไม้สำคัญที่พบ เช่น โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ แสมขาว ตะบูน ฝาดขาว ฝาดแดง เป็นต้น จากพันธุ์ไม้หลากหลาย ชนิดในป่าชายเลน ได้สร้างระบบนิเวศที่สมบูรณ์ขึ้นมา เป็นแหล่งอาศัยและเพาะพันธุ์ของสัตว์น้ำ นานาชนิดและรวมไปถึงสัตว์ป่าจำพวกอื่นที่พบเห็นได้มาก เช่น ลิงแสม นกเดินดงสีเทาดำ ตะกวด นกขุนแผนอกสีส้ม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในอดีตรัฐให้สัมปทานป่าชายเลนบริเวณนี้เพื่อการเผา ถ่านกับชาวบ้านและเอกชนในพื้นที่เกาะลันตา ส่งผลให้ป่าชายเลนเกิดความเสื่อมโทรมขนานใหญ่ แม้ในปัจจุบันสัมปทานดังกล่าวได้ถูกยกเลิกไปแล้ว แต่ร่องรอยของความเสียหายกลับปรากฏให้เห็น บางส่วน เช่น พื้นที่ใช้ทำเป็นเตาเผาถ่าน เป็นต้น (อานนท์ พลอินทร์, 2544)

ทางด้านฝั่งตะวันตกมีสภาพเป็นหาดทราย พันธุ์ไม้ที่ขึ้น โดยมากเป็น ไม้พุ่มขนาดเล็ก ซึ่ง ขนาดของลำต้นบ่งบอกถึงอายุการเกิดแผ่นดินได้ พันธุ์ไม้ที่มีความโดดเด่นขึ้นบริเวณพื้นที่ชายหาด เกาะลันตา ได้แก่ หูกวาง หยีทะเล ผักบู่ทะเล ขี้แมงและเตยทะเล เป็นต้น ส่วนสัตว์ที่พบจะเป็น สัตว์ในแนวปะการัง เช่น ปะการังลูกโป่ง ปะการังเขากวาง ปะการังดาวใหญ่ เป็นต้น ซึ่งเหมาะอย่าง ยิ่งสำหรับการทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบมาสัมผัสบรรยากาศของทะเล ทำให้ บริเวณฝั่งตะวันตกของเกาะถูกพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสร้างรีสอร์ทขึ้นมาเพื่อรองรับ นักท่องเที่ยวที่มา โดยมีชายหาดที่สำคัญทั้งหมด 9 หาด ได้แก่ หาดคอกวาง หาดคลองดาว หาด พระแอะ หาดคลองโขง หาดคลองนิน หาดกันเตียง หาดนุ้ย หาดคลองจาก และหาดไม้ไผ่ โดยแต่ ละหาดจะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น หาดพระแอะมีลักษณะหน้าหาดยาวโล่ง หาดทราย สะอาดเหมาะสำหรับอาบแดดและเล่นน้ำ หรือหาดนุ้ยมีลักษณะหน้าหาดเล็ก มีโขดหิน บริเวณหาด มีต้น ไม้ปกคลุมร่มรื่น เหมาะสำหรับการนั่งเล่นพักผ่อนชิลๆและดำน้ำดูปะการังตามโขดหินน้ำลึก เป็นต้น ทำให้ประชาชนบนเกาะลันตามีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ที่จากเดิมปกติทำอาชีพสวน ยางพารา สวนปาล์ม และทำประมงกัน ผู้คนบนเกาะจึงมีความเป็นอยู่ของชีวิตที่ดีขึ้น

ฤดูกาลท่องเที่ยวจะเริ่มช่วงประมาณเดือนธันวาคมถึงเดือนเมษายน เพราะช่วงนี้มีลมมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดจากทะเลจีนใต้เข้าสู่ภาคใต้ฝั่งตะวันออกและผ่านมายังฝั่งตะวันตก พัด เข้าสู่เกาะทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประชาชนในพื้นที่เรียกลมมรสุมนี้ว่า “ลมออก” ทำให้

ช่วงนี้มีปริมาณฝนค่อนข้างน้อย ไม่มีคลื่นลมแรง โดยเฉพาะเดือนมกราคมมีปริมาณน้ำฝนต่ำสุดเพียง 6.5 มิลลิเมตร (สถานีตรวจวัดอากาศเกาะลันตา, 2552) ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการท่องเที่ยวและการทำประมง ส่วนช่วงตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน อากาศจะถูกปกคลุมไปด้วยสายฝนและเมฆหมอก โดยเฉพาะเดือนกันยายนมีปริมาณน้ำฝนมากที่สุดถึง 391.4 มิลลิเมตร (สถานีตรวจวัดอากาศเกาะลันตา, 2552) เพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดจากมหาสมุทรเข้าหาเกาะทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ โดยทั่วไปชาวบ้านจะเรียกลมมรสุมนี้ว่า “ลมพริ๊ด” ซึ่งได้นำพาความชุ่มฉ่ำมาให้แก่ผืนป่าร้อนชื้นบนเกาะลันตา ดังนั้นในช่วงนี้เราจะเห็นผืนป่าเป็นสีเขียวสดชื่น ต้นไม้เล็กๆ แทงยอดขึ้นมาและมีสิ่งมีชีวิตเล็กๆ จำพวกตะไคร้และไรเคนขึ้นปกคลุมทั่วไปในผืนป่าของอุทยานฯ ทำให้ช่วงเวลานี้มีรีสอร์ต ร้านอาหารต่างๆ บางส่วนจะปิดชั่วคราวเพื่อปรับปรุงซ่อมแซม เพื่อรองรับฤดูกาลการท่องเที่ยวถัดไป (วิทยา หงส์เวียงจันทร์, 2549)

ปัจจุบันประชากรที่อาศัยอยู่บนเกาะลันตาใหญ่มีประมาณ 20,000 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน, 2550) โดยแบ่งเขตปกครองเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลศาลาด่านและตำบลเกาะลันตาใหญ่ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้เลือกพื้นที่ทำการศึกษาบริเวณตำบลศาลาด่าน ประกอบไปด้วย 5 หมู่บ้าน ได้แก่

- หมู่ที่ 1 บ้านศาลาด่าน
- หมู่ที่ 2 บ้านพระแอะ
- หมู่ที่ 3 บ้านโล๊ะบาหรา
- หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งหิเฝ็ง
- หมู่ที่ 5 บ้านโล๊ะคุดหยง

โดยประชากรทั้งห้าหมู่บ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประกอบอาชีพหลักทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว ธุรกิจการท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว และทำประมงชายฝั่งขนาดเล็ก เพราะใกล้กับพื้นที่ป่าชายเลนทุ่งหิเฝ็ง โดยใช้เครื่องมือในการจับสัตว์น้ำตามภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม เช่น อวนปู ไชหมึก และเครื่องมือพื้นบ้านอื่นๆ เป็นต้น และจากความสมบูรณ์ของป่าชายเลน ได้มีการนำวัตถุดิบที่หาได้จากป่าชายเลน เช่น กุ้งเคย เปลือกไม้แสมดำ มาทำเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าที่มีเฉพาะท้องถิ่น และจัดตั้งกลุ่มอาชีพผลิตสินค้าพื้นบ้าน (OTOP) ขึ้นมา สร้างรายได้เสริมแก่ชาวบ้านในพื้นที่นี้ กลุ่มอาชีพที่จัดตั้งขึ้นมา ได้แก่ กลุ่มทำกะปิบ้านทุ่งหิเฝ็งที่ใช้กุ้งเคยเป็นวัตถุดิบในการทำกะปิ กลุ่มฝ้ายมัดข้อมที่เปลือกไม้แสมดำตากแห้งมาข้อมเป็นสีผ้า เป็นต้น

ส่วนวิถีประเพณีวัฒนธรรมถือว่ามีเอกลักษณ์โดดเด่น เพราะจากสมัยอดีตกลุ่มคนที่เข้ามาอาศัยบนเกาะลันตาใหญ่มีหลายกลุ่มหลายเชื้อชาติ ทำให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน จนสืบทอดกันมาถึงปัจจุบัน ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ การประกอบพิธีลอยเรือหรือ “ปาจ๊าก” ที่ชาวบ้านเรียกกันทั่วไปของชาวเลบริเวณบ้านสังกาอู่ซึ่งอยู่ทางใต้ของเกาะลันตาใหญ่ โดยในแต่ละปีจะมีพิธีลอยเรือ 2 ครั้ง ทุกๆ วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 และเดือน 11 ทำเพื่อสะเดาะเคราะห์ให้เรือร้ายกลายเป็นดี ไม่มีโรคภัยไข้เจ็บ ส่งบรรพบุรุษไปกับเรือที่ลอยสู่เทือกเขาดินแดนศักดิ์สิทธิ์ และเป็นการให้ความเคารพนับถือต่อธรรมชาติที่พวกเขาพึ่งพาในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงามที่จะสร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นหลังเคารพและหวงแหนอนุรักษ์ธรรมชาติบนเกาะไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายอีก นับเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ทำให้เกาะลันตาใหญ่มีความน่าสนใจ (องค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน, 2550)

แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของจังหวัดกระบี่

सनััน เพ็งเหมื่อน (2550) ได้สรุปรไ้ว่า จังหวัคกระบี่มีอำเภอดิดชยทะเล 5 อำเภอ ประกอบไปด้วย อำเภออ่าวลิก อำเภอเหนือคลอง อำเภอคลองท่อม อำเภอเกาะลันตาและเมืองกระบี่ โดยมีตำบลดิดชยฝั่งทะเลรวม 22 ตำบล ซึ่งในอดีตเป็นที่ตั้งของชุมชนประมงพื้นบ้าน พื้นที่ดังกล่าวมีความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศที่เข้าชื้อนมีความสัมพันธ์เกือกูลและสมดุลงันทำให้มีความอุดมสมบรุณข์ของทรัพยากรชยฝั่ง ต่อมาภาครฐเข้าไปมีบทบาทในการจัดการพื้นที่ชยฝั่งทะเลจังหวัคกระบี่หลายด้้น เช่น การพัฒนาเครื่องมือประมงให้มีประสิทธิภาพสูงในการจับสัตว์น้ำเพื่อป้อนตลาดแต่เกินกำลังการผลิตของทะเล และการสัมปทานป่าชยเลนเพื่อทำถ่านจนทำให้ทรัพยากรเลื่อมโทรม ผลที่ตามมาคือ สัตว์น้ำที่เคยอุดมสมบรุณข์ร่อยหรอลงและมีผลกระทบมากต่อชวประมงพื้นบ้าน ดั้งนั้นจึงมีการจัดทำแผนการฟื้นฟูชยฝั่งจังหวัคกระบี่ ซึ่งเกิดจากความร่วมมือของโครงการจัดการทรัพยากรชยฝั่ง เครือช่ยความร่วมมือฟื้นฟูทรัพยากรชยฝั่งอันดามัน องค์การพัฒนาเอกชนเครือช่ยชวประมงพื้นบ้าน ได้ร่วมมือกันจัดเวทีปรึกษาหารือร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครฐ เอกชน องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และองค์กรชวบ้านชุมชนชยฝั่งจังหวัคกระบี่ ในการร่วมกันจัดเวทีปรึกษาหารือเพื่อจัดทำข้อมูลความสัมพันธ์การใช้และการจัดการทรัพยากรชยฝั่ง โดยข้อมูลดังกล่าวเป็นที่ยอมรับร่วมกันจนนำไปสู่การทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชยฝั่งอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อกำหนดทิศทาง กรอบการดำเนินงานและแนวทางในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งของจังหวัดกระบี่ โดยการจัดตั้งกลไกและกฎระเบียบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งเพื่อการประสานความร่วมมือในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชายฝั่ง ซึ่งจะนำไปสู่การอนุรักษ์ และป้องกันทรัพยากรชายฝั่งของจังหวัดกระบี่ โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. แนวทางการจัดการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ในการจัดทำแผนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติภาคประชาชนจังหวัดกระบี่ ได้มีการวางแนวทางในการจัดการประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (สนั่น เฟื่องเหมือน, 2550) ดังต่อไปนี้

- 1) ปรับปรุงแนวเขตและช่วงเวลาการทำประมง โดยให้พิจารณาศึกษา การปรับใช้แนวเขตการประมงจากมติคณะกรรมการพิจารณากำหนดเขตการประมงจังหวัดกระบี่ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2547 และประชาสัมพันธ์ให้มรรหารรับรู้ทั่วกัน
- 2) ดำเนินการกำหนดเขตทำการประมงให้เป็นประกาศจังหวัด
- 3) ควบคุม ป้องกัน หรือยกเลิกการใช้เครื่องมือประมงที่ทำลายความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์น้ำ เช่น อวนรุน อวนลากตาถี่ ไม้กระทุ้งน้ำ การใช้ไฟปั่นปลากระดัก
- 4) พัฒนาอาชีพใหม่และส่งเสริมให้ปรับเปลี่ยนเครื่องมือประมงที่ทำลายทรัพยากรสัตว์น้ำ
- 5) บังคับใช้และปราบปรามการใช้เครื่องมือการทำประมงที่ผิดกฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
- 6) ส่งเสริมการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในการดำเนินกิจกรรม พร้อมพัฒนารูปแบบวิธีการเพาะเลี้ยงที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 7) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมการใช้เครื่องมือประมงและวิธีการทำประมงให้เหมาะสม

8) มาตรการเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับผู้ประกอบการในการใช้เครื่องมือทำการประมงให้เหมาะสม

2. แนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรสัตว์น้ำ

การกำหนดแนวทางการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งของจังหวัดกระบี่ (สนั่น เพ็งเหมือน, 2550) ประกอบด้วย

- 1) กำหนดพื้นที่อนุรักษ์นิเวศ (ป่าชายเลน เขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ หญ้าทะเล ปะการัง) รวมทั้งกำหนดแนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ เขตพื้นที่ควบคุมการก่อสร้างชายฝั่งซึ่งต้องมีการจัดทำรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย
- 2) จัดทำเขตพื้นที่ทางทะเลเพื่อรักษาทรัพยากรชายฝั่ง
- 3) จัดทำแผนอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งระดับชุมชน โดยให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ - ส่วนเสียทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน
- 4) ควบคุมมลพิษ การทิ้งขยะและการปล่อยน้ำเสียลงทะเล โดยจัดระบบตรวจตราเฝ้าระวังของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการ หรือประชาชนที่เกี่ยวข้องร่วม โครงการฟื้นฟูคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง
- 6) ปรับปรุงประกาศเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

3. แนวทางการท่องเที่ยวทางทะเล

การจัดการท่องเที่ยวทางทะเลของจังหวัดกระบี่ได้มีการกำหนดแนวทางเพื่อความยั่งยืนไว้ (สนั่น เฟื่องเหมือน, 2550) ดังต่อไปนี้

- 1) พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยกำหนดกลยุทธ์การใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวเสมือนเป็นห้องเรียนธรรมชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับทรัพยากรในลักษณะการเรียนรู้อย่างมีคุณค่า
- 2) จัดทำแผนการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว โดยทุกฝ่ายซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ – ส่วนเสีย มีความเห็นชอบต่อแผนและมีอำนาจในการบริหารจัดการร่วมกัน
- 3) คุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะต่างๆ ให้คงลักษณะธรรมชาติ พร้อมปลูกจิตสำนึกการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยว
- 4) มีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนแก่ชุมชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่
- 5) สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านประเพณี ประวัติศาสตร์และวิถีชุมชน
- 6) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์พื้นที่ในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

4. บทบาทของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรทางทะเล

การจัดการทรัพยากรทางทะเลของจังหวัดกระบี่พบว่ามีกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องในการจัดการหลายกลุ่มคนด้วยกัน ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกันไว้อย่างกว้างๆ (สนั่น เฟื่องเหมือน, 2550) ดังต่อไปนี้

- 1) ให้มีการจัดตั้งองค์กรที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันหารือในแนวทางการพัฒนาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ตลอดจนจัดให้มีกระบวนการสร้างความร่วมมือในการดำเนินการตรวจสอบและบริหารจัดการร่วมทุกฝ่าย
- 2) ให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่นในฐานะผู้ใกล้ชิดทรัพยากรและส่งเสริมให้เป็นองค์กรหลักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 3) ควรร่วมกันกำหนดกฎระเบียบต่างๆ ระหว่างผู้มีส่วนได้ – ส่วนเสีย กลุ่มต่างๆ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานภาครัฐจะต้องอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการภายใต้กรอบกติกาที่เป็นข้อตกลงร่วมกัน
- 4) จัดตั้งกองทุนสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยจัดสรรกำไรส่วนหนึ่งจากกิจกรรมการท่องเที่ยวมาสมทบในกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้โดยการจัดประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกับหน่วยงานต่างๆ และภาครัฐกิจการท่องเที่ยวเพื่อทำความเข้าใจและจัดทำข้อตกลงร่วมกันในการอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ
- 6) ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษา องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคม มีบทบาทในการให้ความรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน และทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาด้านต่างๆ ให้กับชุมชนในท้องถิ่น

การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง

เกาะลันตาใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศชายฝั่ง ในอดีตประชาชนส่วนใหญ่ทำประมงเพื่อยังชีพเท่านั้น โดยการใช้เครื่องมือตามภูมิปัญญาที่มีการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ทำให้การจับสัตว์น้ำยังอยู่ในระดับศักยภาพที่ธรรมชาติสามารถรองรับได้ ความอุดมสมบูรณ์จึงยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาเครื่องมือประมงให้มีประสิทธิภาพสูงเพื่อให้สามารถจับสัตว์น้ำได้ครั้งละจำนวนมาก ทำให้การจับสัตว์น้ำโดยเครื่องมือเหล่านี้เกินระดับ

ศักยภาพที่ธรรมชาติจะรองรับได้ ประกอบกับปัจจุบันได้มีการบุกเบิกพื้นที่ป่าชายเลน เพื่อก่อสร้างที่พัก ร้านอาหาร เอาไว้รองรับการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นของเกาะลันตา ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว เป็นผลส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ห่วงโซ่อาหารและสัตว์ต่างๆ ที่อาศัยในระบบนิเวศของป่าชายเลน หรือแม้กระทั่งคุณภาพน้ำจะด้อยลงด้วยเช่นเดียวกัน (สนั่น เพ็งเหมือน, 2550)

จากปัญหาข้างต้นประชาชนในพื้นที่เกาะลันตาโดยเฉพาะประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่บ้านทุ่งหยีเพ็ง ได้พยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแบบลองผิดลองถูกซึ่งให้ผลที่ไม่น่าพอใจนัก ต่อมาหน่วยงานจากภาคส่วนต่างๆ เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและแก้ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้น โดยใช้แนวคิดการจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขและบริหารจัดการปัญหา ทำให้การแก้ปัญหาประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งและส่งผลให้เกิดเครือข่ายในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่เกาะลันตาใหญ่อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

1. กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหยีเพ็ง

มาด้า แสงผล (2552) ได้กล่าวถึงการก่อตั้งศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศขึ้น ซึ่งเป็นกลุ่มองค์กรชุมชนที่มีแนวคิด “ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ณ ปัจจุบัน น่าจะสามารถนำมาจัดการให้เกิดประโยชน์กับชุมชนในทางสร้างสรรค์ได้” แต่ภารกิจสำคัญที่สุดลำดับแรกก็คือ การทำให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะทรัพยากรป่าชายเลนที่ในอดีตใช้กันอย่างไม่เข้าใจและไม่เห็นคุณค่าให้กลับมาใช้อย่างเข้าใจอย่างถูกวิธี ร่วมกันฟื้นฟู ดูแล ปกป้องจากการขโมยตัดไม้เพื่อการค้าและบุกรุกเพื่อสร้างสิ่งก่อสร้างในพื้นที่ และในส่วนของกิจกรรมท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศนั้นก็จะเป็นรายได้เสริมให้กับครอบครัวและชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศบ้านทุ่งหยีเพ็งได้ก่อตั้งศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2546 มีสมาชิกเริ่มแรกทั้งหมด 32 ครอบครัว จนในปัจจุบันมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 74 ครอบครัว วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งศูนย์ครั้งนี้ก็เพื่อพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนของหมู่บ้านทุ่งหยีเพ็งให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ โดยเริ่มแรกของโครงการได้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลศาลาด่าน และสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29 (เกาะลันตา - กระบี่) ในเรื่องของสถานที่ที่จะใช้ทำโครงการ และ

หลังจากนั้นได้มีการประชุมเวทีประชาคมในเรื่องดังกล่าว โดยทางศูนย์ฯ ได้ทำการชี้แจงถึงหลักการ เหตุผลและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับ โครงการที่จะส่งผลดีต่อทรัพยากรป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งรวมถึงชุมชนในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงก็จะมีรายได้จากการท่องเที่ยว และได้ร่วมกันดูแลปกป้องทรัพยากรธรรมชาติอีกด้วย ซึ่งทั้งสองหน่วยงานได้รับทราบและเข้าใจ และเห็นว่าไม่ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรแต่อย่างใด ซึ่งก็เป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนเองที่จะสร้างความเข้มแข็งในอนาคต จึงได้เห็นสมควรให้ทางศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ดำเนินตามโครงการดังกล่าว

การดำเนินการในเบื้องต้นของศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง ได้จัดให้สมาชิกเข้าอบรมเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนและโครงการเพาะชำกล้าไม้ชายเลนร่วมกับสถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29 (เกาะลันตา - กระบี่) และสมาชิกอีกส่วนหนึ่งได้เข้าอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ ซึ่งก็จะเป็นกำลังสำคัญในอนาคตในการที่จะช่วยเป็นแรงหนุนเสริมในเรื่องของการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

ในอนาคตศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียงมีความมุ่งหวังที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนของตัวเอง ทั้งในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อรองรับความเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวในอนาคตและเป็นหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตัวอย่างของอำเภอเกาะลันตา

ดังนั้นศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง จึงเป็นโครงการนำร่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ทั้งในเรื่องของเชิงนิเวศเป็นแหล่งเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยว ชาวบ้าน ทั้งในเรื่องความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตต่อไป

ตารางที่ 3 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียงช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2551

ชื่อโครงการ	ลักษณะกิจกรรมหลัก	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน ผู้เข้าร่วม	ผู้ดำเนินงาน	
โครงการปรับปรุงสะพานเส้นทางเดินทางเดินศึกษาธรรมชาติ	ซ่อมสะพานและต่อขยายเส้นทางเพิ่ม	เส้นทางเดิม	นักท่องเที่ยว	35 คน	อบต.ศาลาด่าน, กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง
กิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ชายฝั่งและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม	นำเยาวชนมาออกค่ายเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรชายฝั่งและการอนุรักษ์	เด็กและเยาวชนในชุมชน	159 คน	โรงเรียนบ้านทุ่งหิ่เพียง, กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง	
กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	บรรยายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ประชาชนในชุมชนตำบลศาลาด่าน	ประมาณ 500 คน	กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง	
กิจกรรมรณรงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนชายฝั่ง	ประชาสัมพันธ์และถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชน	ประชาชนในชุมชนตำบลศาลาด่าน	ประมาณ 1,000 คน	กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง	
กิจกรรมฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน	ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ฝักปฏิบัติแก่ผู้นำในพื้นที่ฝักปฏิบัติและแกนนำชาวบ้าน	ผู้นำท้องถิ่นและตัวแทนชาวบ้านที่เป็นแกนนำ	48 คน	กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง, สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29	
กิจกรรมจัดตั้งธนาคารขยะ	เพื่อรณรงค์ให้ความรู้การแก้ไขปัญหาขยะในครัวเรือนของชาวชุมชน	ประชาชนในชุมชนทุ่งหิ่เพียง	285 คน	กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง	

ที่มา: จากการสัมภาษณ์นายมาด้า แสงผล ประธานกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง (2552)

ภาพที่ 3 สภาพสะพานที่กำลังก่อสร้างในโครงการปรับปรุงสะพานเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ
ที่มา: ศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง (15 พฤษภาคม 2552)

ภาพที่ 4 กิจกรรมฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน
ที่มา: สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29 (4 เมษายน 2552)

2. เครือข่ายประมงพื้นบ้านทุ่งห้วยเพ็งหรือกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง

นายสอผี พยายาม (2552) ได้สรุปไว้ว่า เครือข่ายชาวประมงพื้นบ้านทุ่งห้วยเพ็ง เริ่มก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2546 ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 67 ครัวเรือน โดยมีแนวคิดที่จะประสานความร่วมมือกับชุมชนในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงที่ประสบปัญหาเนื่องจากการทำประมงโดยใช้เครื่องมือแบบทำลายล้าง และการบุกรุกพื้นที่เพื่อลักลอบตัดไม้ จึงได้มีการจัดตั้งเป็น “กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง” ซึ่งมีการประสานความร่วมมือไปยังชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนบริเวณใกล้เคียงกัน โดยมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ตรวจสอบและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลาย ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดตั้งกลุ่ม รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงพื้นบ้านอีกด้วย ทั้งนี้ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมการตรวจตรา ลาดตะเวน นั้นจะต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดการตอบสนองเชิงนโยบายที่เป็นรูปธรรม และมีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

ตารางที่ 4 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งบ้านทุ่งห้วยเพ็ง
ช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2551

ชื่อโครงการ	ลักษณะกิจกรรมหลัก	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	ผู้ดำเนินงาน
กิจกรรมณรงค์ให้ยกเลิกการใช้เครื่องมือประมงทำลายล้าง	บรรยายให้ชาวประมงพื้นบ้านและนักเรียน	ชาวประมงพื้นบ้านและนักเรียน	423 คน	กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง, สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29
กิจกรรมส่งเสริมเครือข่ายชุมชนเพื่อเฝ้าระวังดูแลทรัพยากรชายฝั่ง	ติดต่อประสานงานประชาสัมพันธ์แก่เครือข่ายชุมชน	ประชาชนในชุมชนเกาะตันตา	64 คน	กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ชื่อโครงการ	ลักษณะกิจกรรมหลัก	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	ผู้ดำเนินงาน
กิจกรรมลาดตะเวนปราบปรามการบุกรุกป่าชายเลน	ออกตรวจดูพื้นที่เพื่อป้องกันกันการบุกรุก	ชาวประมงพื้นบ้านและประชาชนในพื้นที่	67 คน	กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง,เจ้าหน้าที่ป่าไม้,ตำรวจ
กิจกรรมน้กสืบสายน้ำ	นำเยาวชนมาอบรมเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีปกป้องผืนป่าชายเลน	เยาวชนในชุมชน	121 คน	กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง, โรงเรียนทุ่งห้วยเพ็ง

ที่มา: จากการสัมภาษณ์นายสอผี พายยาม ประธานกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง (2552)

ภาพที่ 5 การจัดบอร์ดให้ความรู้ของกิจกรรม “นักสืบสายน้ำ”
 ที่มา: โรงเรียนทุ่งหิ่เพ็ง (13 กุมภาพันธ์ 2552)

ภาพที่ 6 เรือประมงของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งที่ใช้ออกตรวจป้องกันบุกรุกป่า
 ที่มา: ที่จอดเรือศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุ่งหิ่เพ็ง (15 พฤษภาคม 2552)

3. กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิเฝ้า

หิเฝ้า พยายาม (2551) ได้สรุปไว้ว่า กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิเฝ้า เริ่มก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2546 ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 124 ครัวเรือน โดยมีแนวคิดที่จะให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันมีส่วนร่วมในดูแลอนุรักษ์ ฟื้นฟู รับผิดชอบปัญหาป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมลงจากการเข้าไปใช้พื้นที่อย่างผิดวิธีของชาวบ้านทั้งการตัดไม้เพื่อนำไปใช้เป็นจำนวนมาก บุกรุกสร้างสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น และสร้างจิตสำนึกความห่วงใยให้แก่ประชาชนด้วย จึงได้มีการจัดตั้งเป็น “กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิเฝ้า” โดยมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรอบบริเวณป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้าด้วย

ตารางที่ 5 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิเฝ้าช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2551

ชื่อโครงการ	ลักษณะกิจกรรมหลัก	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนผู้เข้าร่วม	ผู้ดำเนินงาน
โครงการเฝ้าระวังเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่ง	สำรวจและปลูกป่าชายเลน	เยาวชนและประชาชนในพื้นที่	ประมาณ 300 คน	กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลน, สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29, โรงเรียนทุ่งหิเฝ้า
กิจกรรมการจัดทำแนวเขตเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน	ปักป้ายเพื่อบอกแนวเขตการอนุรักษ์ป่าชายเลน	เยาวชนและประชาชนในพื้นที่	254 คน	กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลน, สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29, โรงเรียนทุ่งหิเฝ้า
กิจกรรมเยาวชนรักบ้านเกิด	สำรวจป่าชายเลน ห้วยทะเล และปลูกป่าชายเลน	เด็กและเยาวชนในชุมชน	186 คน	กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลน, สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29, โรงเรียนทุ่งหิเฝ้า

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ชื่อโครงการ	ลักษณะกิจกรรมหลัก	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน ผู้เข้าร่วม	ผู้ดำเนินงาน
โครงการจัดตั้ง กลุ่มอาชีพชุมชน ชายฝั่ง	จัดตั้งกลุ่มอาชีพที่ ได้ผลผลิตจากป่าชาย เลน เช่น กลุ่มทำกะปิ กลุ่มฝ้ามัดข้อม	ประชาชนใน พื้นที่ที่สนใจทำ อาชีพเสริม	147 คน	กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟู ป่า, สถานีพัฒนา ทรัพยากรป่าชาย เลน ที่ 29, กลุ่ม ท่องเที่ยวอนุรักษ์ เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง
กิจกรรมปลูกป่า ชายเลนเฉลิมพระ เกียรติ	ปลูกป่าชายเลน	เด็ก เยาวชนและ ประชาชนใน พื้นที่	ประมาณ 2,000 คน	กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟู ป่าชายเลน, สถานี พัฒนาทรัพยากรป่า ชายเลนที่ 29, กลุ่ม ท่องเที่ยวอนุรักษ์ เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง
ที่มา: จากการสัมภาษณ์นายหิหมัด (2551)	พยายาม	ประสานกลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งห้วยเพ็ง		

ภาพที่ 7 การปลูกป่าชายเลนจากกิจกรรมเยาวชนรักบ้านเกิด
ที่มา: บริเวณรอบป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง (10 มกราคม 2552)

ภาพที่ 8 ป้ายสร้างจิตสำนึกจากกิจกรรมการจัดทำแนวเขตเพื่อการอนุรักษ์ป่าชายเลน
ที่มา: ศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง (15 พฤษภาคม 2552)

บทที่ 5

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยและวิจารณ์การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งของประชาชน อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ในป่าชายเลน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ของประชาชนในพื้นที่บริเวณป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง

ส่วนที่ 1 สภาพเศรษฐกิจและสังคม การใช้ประโยชน์ในป่าชายเลน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ของประชาชนในพื้นที่บริเวณป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง

ผลการวิจัยในเรื่องสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ประโยชน์ในป่าชายเลนของประชาชนในพื้นที่บริเวณป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในพื้นที่หมู่บ้านทุ่งหิ่เพ็งและหมู่บ้าน โล๊ะคุดหยง อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ จำนวนทั้งสิ้น 219 ตัวอย่าง ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ข้อมูลทั่วไปและการเข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งของกลุ่มตัวอย่าง (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยสรุปสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปและการเข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งของกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลทั่วไปและการเข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระดับครัวเรือน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.90 มีอายุอยู่ในระหว่าง 25 – 34 ปี ร้อยละ 30.10 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 45 – 54 ปี ร้อยละ 26.00 และช่วงอายุ 35 – 44 ปี ร้อยละ 25.10 (ตารางที่ 6) โดยกลุ่มตัวอย่างที่อายุน้อยที่สุด 21 ปี ส่วนอายุมากที่สุด 75 ปี และมีอายุเฉลี่ยประมาณ 41.47 ปี

ทั้งนี้ในกลุ่มตัวอย่างนับถือศาสนาอิสลามมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.78 โดยส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 30.60 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. ร้อยละ 21.00 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 17.80 (ตารางที่ 6) เมื่อพิจารณาในส่วน of จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการศึกษาเฉลี่ย 9.48 ปี โดยผู้ที่ได้รับการศึกษามากที่สุด คือ จำนวน 18 ปี ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และผู้ที่ได้รับการศึกษาน้อยที่สุด คือ ไม่ได้การศึกษาเลย

ตารางที่ 6 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของชุมชนทุ่งหิ่เพ็งและชุมชนโละคุดหยง ปี 2551

(n = 219)			
	รายการ	คน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	129	58.90
	หญิง	90	41.10
	รวม	219	100.00
ศาสนา	อิสลาม	210	91.78
	พุทธ	18	8.22
	รวม	219	100.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

			(n = 219)
	รายการ	คน	ร้อยละ
อายุ			
	น้อยกว่า 25 ปี	17	7.80
	25 – 34 ปี	66	30.10
	35 – 44 ปี	55	25.10
	45 – 54 ปี	57	26.00
	55 ปีขึ้นไป	24	11.00
	รวม	219	100.00
ระดับการศึกษาสูงสุด			
	ไม่ได้รับการศึกษา	21	9.60
	ประถมศึกษา	67	30.60
	มัธยมศึกษาตอนต้น	39	17.80
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	46	21.00
	อนุปริญญา/ปวส.	26	11.87
	ปริญญาตรี	17	7.76
	สูงกว่าปริญญาตรี	3	1.37
	รวม	219	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

1.2 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระดับครัวเรือน

ผลการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระดับครัวเรือน จากตารางที่ 7 พบว่า ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพหลักใน 3 อันดับแรก คือ อาชีพทำประมง คิดเป็นร้อยละ 37.90 รองลงมา คือ ทำสวนยางพารา ร้อยละ 21.50 และอาชีพรับจ้างในภาคการเกษตร ร้อยละ 12.30 ตามลำดับ สำหรับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ยประมาณ 4 คน ทั้งนี้ ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกมากที่สุด คือ 8 คน และมีสมาชิกน้อยที่สุด คือ 2 คน ในส่วนของพื้นที่เพื่อทำการเกษตร พบว่า ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำกินเป็นของตัวเอง คิดเป็นร้อยละ 55.30 โดยมีอยู่ระหว่าง 10 – 19 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 17.80 รองลงมาคือมี

พื้นที่น้อยกว่า 10 ไร่ ร้อยละ 11.40 ทั้งนี้ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉลี่ยมีจำนวนพื้นที่เนื้อที่ทำการเกษตรเท่ากับ 11.76 ไร่ต่อครัวเรือน และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 26.50 ตั้งถิ่นฐานมานานมากกว่า 40 ปีขึ้นไป รองลงมาตั้งถิ่นฐานน้อยกว่า 10 ปี ร้อยละ 25.10 และร้อยละ 20.10 คือ อยู่ในช่วงระยะเวลา 21 – 30 ปี

ในส่วนของรายได้ทั้งหมดของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 5,000 – 9,999 บาท ต่อเดือน ร้อยละ 47.03 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000 – 19,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 26.03 และมีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 10.96 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากที่สุดเท่ากับ 53,800 บาทต่อเดือน และมีรายได้น้อยที่สุดเท่ากับ 3,000 บาทต่อเดือน โดยมีรายได้เฉลี่ยทั้งหมดเท่ากับ 15,015.15 บาทต่อเดือน ทางด้านภาระหนี้สินของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างมากถึงร้อยละ 62.60 ที่มีภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ โดยมีแหล่งที่มาของหนี้สิน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เพื่อการเกษตร (ธกส.) ธนาคารพาณิชย์ สหกรณ์เพื่อการเกษตร และนายทุนหรือเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 42.21 , 27.27 , 22.08 และ 8.44 ตามลำดับ (ตารางที่ 7) ทั้งนี้พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 15.07 เท่านั้นที่หัวหน้าครัวเรือนมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในสังคม สำหรับการเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างเคยเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 48.90 โดยองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้การอบรม ได้แก่ กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งห้วยเพ็ง สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29 กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง และ โรงเรียนทุ่งห้วยเพ็ง ในสัดส่วนร้อยละ 30.03 , 25.66 , 20.99 , 13.12 และ 10.20 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 สภาพเศรษฐกิจและสังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระดับครัวเรือนของชุมชนทุ่งหิ่เพียง
และชุมชน โฉะคุดยง ปี 2551

(n = 219)		
รายการ	ครัวเรือน	ร้อยละ
อาชีพหลัก		
ประมง	83	37.90
ทำสวนยางพารา	47	21.50
รับจ้างในภาคการเกษตร	27	12.30
ทำการท่องเที่ยว	24	11.00
ทำสวนมะพร้าว	20	9.10
อื่นๆ (เช่น รับราชการ)	18	8.20
รวม	219	100.00
จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร		
ไม่มีพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร		
มีพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร	121	55.30
น้อยกว่า 10 ไร่	25	11.40
10 – 19 ไร่	39	17.80
20 – 29 ไร่	23	10.50
30 – 39 ไร่	14	6.40
มากกว่า 40 ไร่	20	9.10
รวม	219	100.00
ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน		
น้อยกว่า 10 ปี	55	25.10
10 – 20 ปี	32	14.60
21 – 30 ปี	44	20.10
31 – 40 ปี	30	13.70
40 ปีขึ้นไป	58	26.50
รวม	219	100.00

ตารางที่ 7 (ต่อ)

	(n = 219)	
รายการ	ครัวเรือน	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
2 คน	38	17.30
3 คน	44	20.10
4 คน	94	42.90
5 คน	27	12.30
6 คน	8	3.70
7 คน	5	2.30
8 คน	3	1.40
รวม	219	100.00
จำนวนสมาชิกเฉลี่ยประมาณ 4 คน		
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน		
น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน	24	10.96
5,000 – 9,999 บาทต่อเดือน	103	47.03
10,000 – 19,999 บาทต่อเดือน	57	26.03
20,000 – 29,999 บาทต่อเดือน	15	6.85
30,000 – 39,999 บาทต่อเดือน	9	4.11
40,000 – 49,999 บาทต่อเดือน	7	3.19
50,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป	4	1.83
รวม	219	100.00

ตารางที่ 7 (ต่อ)

(n = 219)		
รายการ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ภาระหนี้สินของครัวเรือน		
ไม่มีภาระหนี้สิน	82	37.40
มีภาระหนี้สิน ^{1/}	137	62.60
ธกส.	65	42.21
ธนาคารพาณิชย์	42	27.27
สหกรณ์เพื่อการเกษตร	34	22.08
นายทุนหรือเพื่อนบ้าน	13	8.44
รวม	219	100.00
การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม		
ไม่มีบทบาท	186	84.93
มีบทบาท	33	15.07
รวม	219	100.00
การเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน		
ไม่เคยเข้ารับการอบรม	112	51.10
เคยเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานที่จัดอบรม ^{2/} ได้แก่	107	48.90
กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง	103	30.03
กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งห้วยเพ็ง	88	25.66
สถานีพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนที่ 29	72	20.99
กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง	45	13.12
โรงเรียนทุ่งห้วยเพ็ง	35	10.20
รวม	219	100.00

หมายเหตุ: ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ค่าร้อยละคำนวณจากกลุ่มตัวอย่างที่มีภาระหนี้สิน n = 137

^{2/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ค่าร้อยละคำนวณจากกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน n = 107

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับรูปแบบการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง (ตารางที่ 8) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าไปใช้ประโยชน์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง คิดเป็นร้อยละ 70.32 โดยมากเข้าไปใช้ประโยชน์เพื่อทำการประมง คิดเป็นร้อยละ 45.46 ส่วนกิจกรรมอื่นๆ ที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ได้แก่ ตัดไม้เผาถ่าน หาของป่าเก็บน้ำผึ้ง เก็บสมุนไพร เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และหาเปลือกไม้มาทำสีย้อมผ้า โดยคิดเป็นร้อยละ 17.53 , 12.99 , 9.74 , 8.44 และ 5.84 ตามลำดับ ส่วนตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งมีทั้งสิ้นร้อยละ 29.68 เนื่องจากไม่มีเวลาว่าง คิดเป็นร้อยละ 64.62 รองลงมา มีความคิดเห็นที่สามารถหาซื้อสัตว์น้ำได้สะดวกจึงไม่จำเป็นต้องเข้าไปจับสัตว์น้ำ ในบริเวณป่าชายเลนด้วยตัวเอง ร้อยละ 30.77 และอีกร้อยละ 4.61 มีความคิดเห็นที่ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งมีระยะไกลจากที่พักจึงไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์

ตารางที่ 8 การใช้ประโยชน์ป่าชายเลนของชุมชนทุ่งหิ่เพ็งและชุมชนโต๊ะคูหยงในบริเวณรอบๆ ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง ปี 2551

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	ครัวเรือน	ร้อยละ
การเข้าไปใช้ประโยชน์ในป่าชายเลน		
ไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์	65	29.68
ไม่มีเวลาว่าง	42	64.62
สามารถหาซื้อสัตว์น้ำได้สะดวก	20	30.77
อื่นๆ (เช่น ไกลจากที่พัก)	3	4.61
เข้าไปใช้ประโยชน์	154	70.32
ทำประมง	70	45.46
ตัดไม้เผาถ่าน	27	17.53
เก็บของป่าหาน้ำผึ้ง	20	12.99
เก็บสมุนไพร	15	9.74
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	13	8.44
หาเปลือกไม้มาทำสีย้อมผ้า	9	5.84
รวม	219	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

สำหรับกิจกรรมที่สร้างรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนทุ่งหิพิ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยส่วนแรก คือ กิจกรรมสร้างประโยชน์ที่ได้รับเป็นตัวเงิน ซึ่งได้แก่ การทำประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการตัดไม้นำมาเผาถ่านขาย และส่วนที่สอง คือ กิจกรรมสร้างประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่เป็นตัวเงิน ได้แก่ การเก็บของป่าหน้าฝิ่ง เก็บสมุนไพร และหาเปลือกไม้มาทำสีย้อมผ้า

ตารางที่ 9 รายได้จากการใช้ประโยชน์ในบริเวณป่าชายเลนทุ่งหิพิ่งของครัวเรือนชุมชนทุ่งหิพิ่ง และชุมชนโละคูหยง ปี 2551

ประเภทของรายได้	จำนวนครัวเรือน	รายได้/มูลค่าจากแต่ละกิจกรรม (บาทต่อครัวเรือนต่อปี)
ประโยชน์ที่ได้รับเป็นตัวเงิน		
ทำประมง	70	264,530.03
ตัดไม้เผาถ่านขาย	27	34,450.17
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	13	167,022.51
ประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่ใช่ตัวเงิน		
เก็บน้ำฝิ่ง	20	8,951.70
เก็บสมุนไพร	15	890.26
เก็บเปลือกไม้เพื่อทำสีย้อมผ้า	9	543.77

ที่มา: จากการสำรวจ

จากตารางที่ 9 ในส่วนของรายได้ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ในป่าชายเลนที่ได้รับเป็นตัวเงิน พบว่า ครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างที่ทำประมงมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 264,530.03 บาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในบริเวณพื้นที่ป่าชายเลนเท่ากับ 167,022.51 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และครัวเรือนที่เข้าไปตัดไม้เพื่อเผาถ่านขายมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 34,450.17 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และในส่วนของมูลค่าที่เกิดจากการใช้ประโยชน์อื่นๆ ในป่าชายเลนที่ไม่เป็นตัวเงิน พบว่า ครัวเรือนที่เข้าไปหาเก็บน้ำฝิ่งเพื่อนำมาบริโภคในครอบครัวคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8,951.70 บาทต่อครัวเรือนต่อปี สำหรับครัวเรือนที่เข้าไปเก็บสมุนไพรเพื่อนำมาใช้เป็นยาบำรุงรักษา มีมูลค่าเฉลี่ย 890.26 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และการหาเปลือกไม้เพื่อนำมาทำสีย้อมผ้าของครัวเรือนคิดเป็นมูลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 543.77 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

ตารางที่ 10 ข้อมูลทางสถิติของตัวแปรเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ต่ำสุด	สูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
อายุ (ปี)	21	75	41.47	11.55
จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (ปี)	0	18	9.48	5.31
จำนวนพื้นที่เพื่อทำการเกษตร (ปี)	0	55	11.76	9.93
ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (ปี)	2	75	28.27	17.94
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	2	8	4.39	1.31
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน (บาท/เดือน/ครัวเรือน)	3,000	53,800	15,015.15	11,350.55

ที่มา: จากการคำนวณ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้าของกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้าของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 219 ครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65.30 เป็นสมาชิกในกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดูแล รักษาป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า โดยกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ ที่กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิก ได้แก่ กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ และกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง คิดเป็นร้อยละ 46.79 , 27.92 และ 25.29 โดยสมาชิกส่วนหนึ่งเคยได้รับคำแนะนำ และการชักชวนจากญาติ เพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 44.30 สำหรับการมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำหน้าที่บทบาทผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ ร้อยละ 22.80 โดยบทบาทสำคัญที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ได้แก่ แกนนำกลุ่มปลูกป่าชายเลน คณะกรรมการแต่ละกลุ่มอนุรักษ์ แกนนำอาสาสมัครอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง รองประธานของกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ ประชาสัมพันธ์ เหนือญาติ และเลขานุการ ในสัดส่วนร้อยละ 32.00 , 30.00 , 12.00 , 8.00 , 6.00 , 6.00 , 4.00 และ 2.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 11)

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลนของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งข้อมูลตามกลุ่มอนุรักษ์ที่ได้จัดรูปแบบขึ้นมา 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า พบว่า มีครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเคยเข้าร่วมทำกิจกรรมถึงร้อยละ 84.02 ส่วนอีกร้อยละ 15.98 ไม่เคยเข้าร่วม

ตารางที่ 11 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง
และชุมชน โล๊ะคุดหยง ปี 2551

	(n = 219)	
รายการ	ครัวเรือน	ร้อยละ
การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ		
ไม่เป็นสมาชิก	76	34.70
เป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ ^{1/} ได้แก่	143	65.30
กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง	124	46.79
กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ	74	27.92
กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง	67	25.29
รวม	219	100.00
การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์		
ไม่มี	169	77.20
มี	50	22.80
แกนนำกลุ่มปลูกป่าชายเลน	16	32.00
คณะกรรมการกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ	15	30.00
แกนนำ อสรช.	6	12.00
รองประธานกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ	4	8.00
ประธานกลุ่มอนุรักษ์ต่างๆ	3	6.00
ประชาสัมพันธ์	3	6.00
เหรียญกติก	2	4.00
เลขานุการ	1	2.00
รวม	219	100.00
เคยได้รับคำแนะนำ ชักชวนจากผู้อื่นให้เข้าร่วมกลุ่ม		
ไม่เคย	122	55.70
เคย	97	44.30
รวม	219	100.00

หมายเหตุ: ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ ค่าร้อยละคำนวณจากจำนวนตัวอย่าง n = 219

ที่มา: จากการสำรวจ

ทำกิจกรรมกับทางกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงเลย 2) กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง เคยมีครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมทำกิจกรรมร้อยละ 49.77 และ 3) ทางด้านกลุ่มอนุรักษ์ท้องเที่ยวเชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียงเคยมีครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมทำกิจกรรมร้อยละ 55.25 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนครัวเรือนที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์โดยแบ่งตามกลุ่มอนุรักษ์ปี 2551

(n = 219)

กลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงแต่ละกลุ่ม	เคยร่วม		ไม่เคยร่วม	
	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ
กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียง	184	84.02	35	15.98
กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง	109	49.77	110	50.23
กลุ่มท้องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพียง	121	55.25	98	44.75

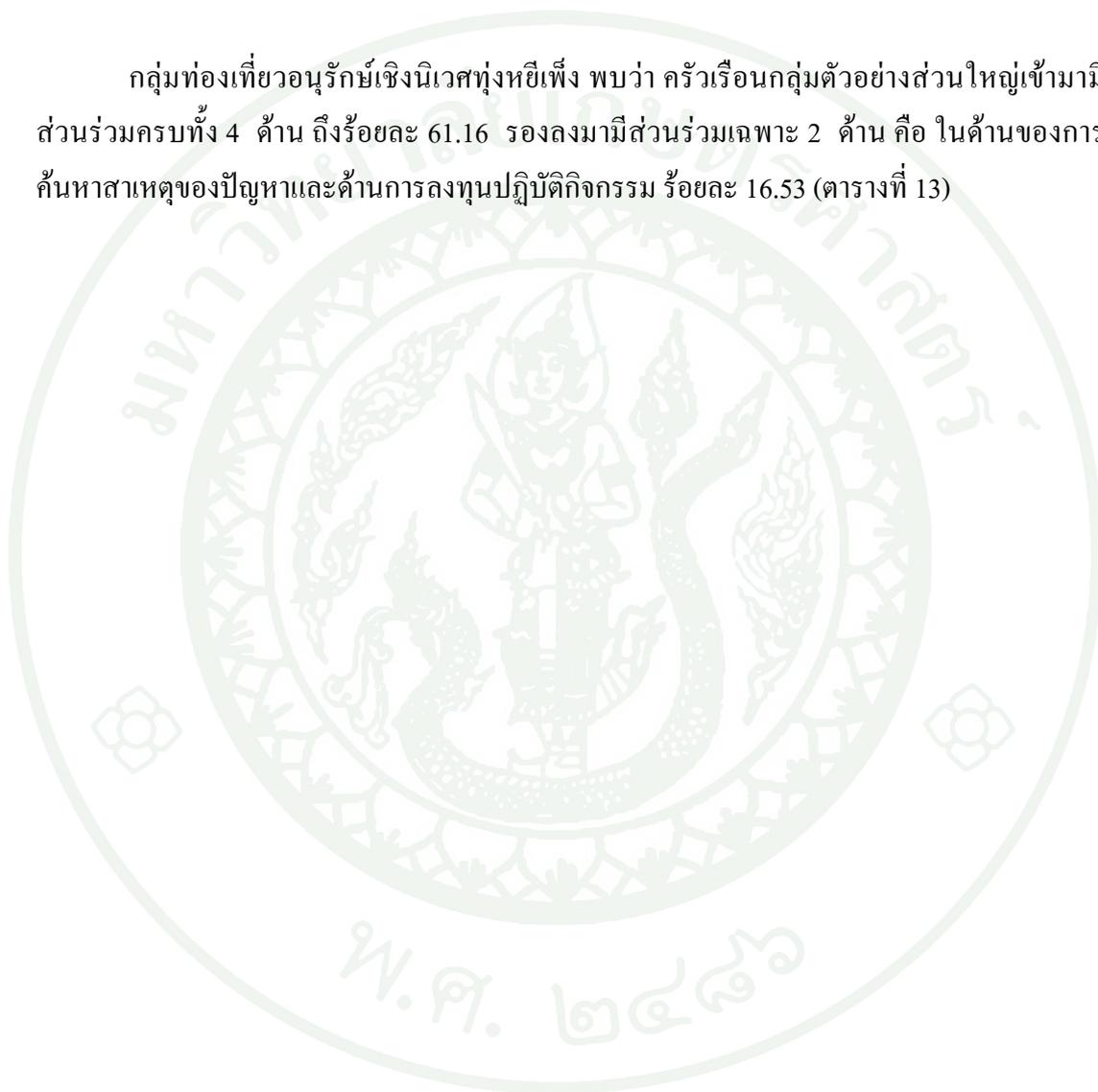
ที่มา: จากการสำรวจ

จากการศึกษาจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของแต่ละกลุ่มอนุรักษ์แล้ว เราสามารถนำข้อมูลที่ได้มาแบ่งการมีส่วนร่วมได้ 4 แบบ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจดำเนินกิจกรรม (3) การมีส่วนร่วมด้านการลงทุนและปฏิบัติกิจกรรม และ (4) การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล ซึ่งได้ผลดังนี้

กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียง พบว่า ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะ 2 ด้าน คือ ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหาและด้านการลงทุน ปฏิบัติกิจกรรมมากถึงร้อยละ 69.59 ในขณะที่รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมครบทั้ง 4 ด้าน กลับมีเพียงร้อยละ 7.06 (ตารางที่ 13) เหตุที่เป็นเช่นนี้เกิดจากระดับการมีส่วนร่วมบางขั้นตอนมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดและดำเนินงานเอง ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจ โดยหน่วยงานรัฐจะเป็นผู้กำหนดพื้นที่ปลูกฟื้นฟูป่าชายเลนเอง และในส่วนการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล หน่วยงานรัฐจะเข้ามาตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเอง เพื่อนำข้อมูลกลับไปวางแผนต่อไป ซึ่งจะมีประชาชนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ซึ่งได้แก่ ผู้ที่มีบทบาทผู้นำในกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงที่จะได้รับเชิญเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้กำหนด ดังนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ จึงเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหาและด้านการลงทุน ปฏิบัติกิจกรรมมากกว่าการมีส่วนร่วมครบทั้ง 4 ด้าน

กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง พบว่า คริวเรือนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมครบทั้ง 4 ด้าน ถึงร้อยละ 61.47 รองลงมามีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ ในด้านการค้นหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนตัดสินใจดำเนินกิจกรรม และด้านการลงทุนปฏิบัติกิจกรรม ร้อยละ 9.17 (ตารางที่ 13)

กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง พบว่า คริวเรือนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมครบทั้ง 4 ด้าน ถึงร้อยละ 61.16 รองลงมามีส่วนร่วมเฉพาะ 2 ด้าน คือ ในด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหาและด้านการลงทุนปฏิบัติกิจกรรม ร้อยละ 16.53 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์โดยแบ่งตามระดับการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วม	กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลน		กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง		กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง	
	ทุ่งห้วยเพ็ง					
	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ	ครัวเรือน	ร้อยละ
A	7	3.80	-	-	5	4.13
B	-	-	-	-	-	-
C	12	6.52	3	2.75	-	-
D	-	-	5	4.59	-	-
A+B	-	-	9	8.26	-	-
A+C	128	69.59	-	-	20	16.53
A+D	-	-	-	-	-	-
B+C	6	3.26	-	-	-	-
B+D	-	-	7	6.42	-	-
C+D	6	3.26	6	5.51	3	2.48
A+B+C	10	5.43	10	9.17	10	8.26
A+B+D	-	-	-	-	-	-
A+C+D	2	1.08	2	1.83	6	4.96
B+C+D	-	-	-	-	3	2.48
A+B+C+D	13	7.06	67	61.47	74	61.16
รวม	184	100.00	109	100.00	121	100.00

หมายเหตุ: A หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการค้นหาและสาเหตุของปัญหา

B หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและตัดสินใจดำเนินกิจกรรม

C หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการลงทุนและปฏิบัติกิจกรรม

D หมายถึง การมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล

ที่มา: จากการสำรวจ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิเฝ้า

1. แบบจำลองกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า ผู้ศึกษาได้เลือกตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหาตัวแปรอิสระที่ใช้ในแบบจำลอง โดยนำตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด 12 ตัว ได้แก่

ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน (OCC) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LMEM) และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME)

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร (LAND) การได้รับการฝึกอบรม (EXP) ภาระหนี้สินของครัวเรือน (LOAN) การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม (ROLE) การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำ ชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์ (SUG)

จากนั้นมาประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิท พบว่ามีตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5 ตัว คือ การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการชักชวนแนะนำจากเพื่อนบ้านญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG) มีนัยสำคัญทางสถิติ 99% ส่วนอาชีพหลักทำประมง (OCC) อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) และการมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม (ROLE) มีนัยสำคัญทางสถิติ 95%

ผลการศึกษาตามแบบจำลองของกิจกรรมกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า

จากการประมาณค่า McFadden R-squared ในสมการการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ของกิจกรรมกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า เท่ากับ 0.5560 หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (Y_{it}) ในรูป Log ของ Odd ratio สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระที่ยังคงไว้ในแบบจำลองได้ 55.60%

ซึ่งได้แก่ อาชีพประมง (OCC_1) อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) บทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม (ROLE) บทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG)

การประมาณค่าในแบบจำลองโลจิสได้ผลการศึกษา ดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{i1} &= a + b_1OCC_1 + b_2 FINC + b_3ROLE + b_4MROLE + b_5SUG \\ &= -4.62099 + 2.26281(OCC_1) + 0.03895(FINC) + 1.81487(ROLE) + \\ &\quad 3.73461(MROLE) + 4.03668(SUG)\end{aligned}$$

สามารถหาความน่าจะเป็นที่ชาวบ้านมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหีบเพียงจากค่าสัมประสิทธิ์คำนวณ ได้ดังนี้

โดยนำค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรมาแทนลงในสมการ ซึ่งชาวบ้านมีอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยร้อยละ 23.04 ประกอบอาชีพประมงเท่ากับ 1 มีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคมเท่ากับ 1 มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์เท่ากับ 1 และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่มเท่ากับ 1

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{i1} &= -4.62099 + 2.26281(1) + 0.03895(23.04) + 1.81487(1) + \\ &\quad 3.73461(1) + 4.03668(1) \\ &= 8.1184\end{aligned}$$

ดังนั้น ความน่าจะเป็นที่ชาวบ้านมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหีบเพียง คือ

$$P_{i1} = \frac{1}{1 + e^{-8.1184}}$$

$$= 0.9003$$

หมายความว่า หากชาวบ้านมีอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยร้อยละ 23.04 ประกอบอาชีพประมง มีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม จะมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้าเท่ากับ 0.9003 หรือร้อยละ 90.03

และในส่วนของความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า โดยพิจารณาทางด้านตัวแปรเชิงคุณภาพ (ตารางที่ 14) ได้แก่ การประกอบอาชีพประมง (OCC_1) บทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม (ROLE) บทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการชักชวนแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG) โดยพิจารณาสามอันดับแรกของความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้าทั้งหมดสามารถสรุปผลได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 14 ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้า

ค่าความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม	OCC_1	ROLE	MROLE	SUG
อันดับที่ 1 : $P_i = 90.03$	✓	✓	✓	✓
อันดับที่ 2 : $P_i = 78.45$	✓	-	✓	✓
อันดับที่ 3 : $P_i = 74.42$	-	✓	✓	✓
อันดับที่ 4 : $P_i = 58.23$	✓	✓	-	✓
อันดับที่ 5 : $P_i = 54.52$	✓	✓	✓	-
อันดับที่ 6 : $P_i = 54.01$	-	-	✓	✓
อันดับที่ 7 : $P_i = 36.02$	✓	-	-	✓

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ค่าความน่าจะเป็นในการ ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม	OCC _i	ROLE	MROLE	SUG
อันดับที่ 8 : P _i = 32.60	✓	-	✓	-
อันดับที่ 9 : P _i = 31.02	-	✓	-	✓
อันดับที่ 10 : P _i = 27.89	-	✓	✓	-
อันดับที่ 11 : P _i = 15.63	✓	✓	-	-
อันดับที่ 12 : P _i = 15.36	-	-	-	✓
อันดับที่ 13 : P _i = 13.50	-	-	✓	-
อันดับที่ 14 : P _i = 6.95	✓	-	-	-
อันดับที่ 15 : P _i = 5.64	-	✓	-	-
อันดับที่ 16 : P _i = 2.35	-	-	-	-

หมายเหตุ: ✓ หมายถึง ตัวแปรอิสระเชิงคุณภาพนั้นมีค่า = 1

- หมายถึง ตัวแปรอิสระเชิงคุณภาพนั้นมีค่า = 0

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 14 พบว่า ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง มีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในการอนุรักษ์ และได้รับการชักชวนแนะนำจากเพื่อนบ้านจะมีโอกาสที่จะตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 90.02 รองลงมาอันดับ 2 คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพประมง มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ และได้รับการชักชวนแนะนำจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 78.45 และอันดับ 3 เป็นผู้ที่ มีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ และได้รับการชักชวนแนะนำจากเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 74.42 ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียง

จากข้อมูลข้างต้นดังกล่าวสามารถคำนวณหาผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของตัวแปรอิสระเชิงปริมาณที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียง ซึ่งในที่นี้ ได้แก่ อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC)

จากข้อมูลผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของแบบจำลองของกิจกรรมกลุ่มฟู้ฟู้ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียง สามารถสรุปผลการประมาณค่าได้ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) มีเครื่องหมายเป็นบวก โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า หากชาวบ้านมีอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนที่สูงขึ้นจะมีผลต่อความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟู้ฟู้ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงเพิ่มขึ้น และสามารถคำนวณหาผลกระทบของอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดของชาวบ้านที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟู้ฟู้ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียง ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Marginal Effect} &= \frac{\partial P_i}{\partial \text{FINC}} = P_i * (1 - P_i) * b_j \\ &= 0.0095 \end{aligned}$$

จากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ หมายความว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟู้ฟู้ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.0095 (ตารางที่ 18)

2. แบบจำลองกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล ผู้ศึกษาได้เลือกตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหาตัวแปรอิสระที่ใช้ในแบบจำลอง โดยนำตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด 12 ตัว ได้แก่

ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน (OCC) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LMEM) และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME)

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร (LAND) การได้รับการฝึกอบรม (EXP) ภาระหนี้สินของครัวเรือน (LOAN) การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม (ROLE) การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำ ชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์ (SUG)

จากนั้นมาประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิท พบว่ามีตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 6 ตัว คือ การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG) อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME) และประกอบอาชีพหลักทำประมง (OCC₁) มีนัยสำคัญทางสถิติ 99% ส่วนการได้รับการฝึกอบรม (EXP) มีนัยสำคัญทางสถิติ 95%

ผลการศึกษาตามแบบจำลองของกิจกรรมกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล

จากการประมาณค่า McFadden R-squared ในสมการการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ของกิจกรรมกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล เท่ากับ 0.4196 หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (Y_{i2}) ในรูป Log ของ Odd ratio สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระที่ยังคงไว้ในแบบจำลองได้ 41.96% ซึ่งได้แก่ อาชีพประมง (OCC₁) อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอก (EXP) ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME) บทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG)

การประมาณค่าในแบบจำลองโลจิทได้ผลการศึกษาดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{i2} &= a + b_1OCC_1 - b_2FINC + b_3EXP + b_4MROLE + b_5TIME - b_6SUG \\ &= -4.47561 + 0.05925(OCC_1) - 0.03917(FINC) + 1.13127(EXP) + \\ &\quad 2.45983(MROLE) + 0.03719(TIME) - 1.96750(SUG)\end{aligned}$$

สามารถหาความน่าจะเป็นที่ชาวบ้านมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลจากค่าสัมประสิทธิ์คำนวณ ได้ดังนี้

โดยนำค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรมาแทนลงในสมการ ซึ่งชาวบ้านประกอบอาชีพประมงเท่ากับ 1 มีอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยร้อยละ 23.04 มีประสบการณ์ได้รับการอบรมจากหน่วยงานภายนอกเท่ากับ 1 มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 28.27 ปี มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์เท่ากับ 1 และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้านญาติให้เข้าร่วมกลุ่มเท่ากับ 1

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{i2} &= -4.47561 + 0.05925(1) - 0.03917(23.04) + 1.13127(1) + \\ &\quad 2.45983(1) + 0.03719(28.27) - 1.96750(1) \\ &= -2.6439\end{aligned}$$

ดังนั้น ความน่าจะเป็นที่ชาวบ้านมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล คือ

$$\begin{aligned}P_{i2} &= \frac{1}{1 + e^{2.6439}} \\ &= 0.0297\end{aligned}$$

หมายความว่า หากชาวบ้านประกอบอาชีพประมง มีอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดเฉลี่ยร้อยละ 23.04 มีประสบการณ์ได้รับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 28.27 ปี มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม จะมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล เท่ากับ 0.0297 หรือร้อยละ 2.97

และในส่วนของความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลโดยพิจารณาทางด้านตัวแปรเชิงคุณภาพ (ตารางที่ 15) ได้แก่ การประกอบอาชีพประมง (OCC_j) การฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอก (EXP) บทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์

(MROLE) และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG) โดยพิจารณาตามอันดับแรกของความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล ทั้งหมด สามารถสรุปผลได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 15 ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล

ค่าความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม	OCC _i	EXP	MROLE	SUG
อันดับที่ 1 : P _i = 7.56	✓	✓	✓	-
อันดับที่ 2 : P _i = 7.36	-	✓	✓	-
อันดับที่ 3 : P _i = 4.44	✓	-	✓	-
อันดับที่ 4 : P _i = 4.32	-	-	✓	-
อันดับที่ 5 : P _i = 2.97	✓	✓	✓	✓
อันดับที่ 6 : P _i = 2.88	-	✓	✓	✓
อันดับที่ 7 : P _i = 2.33	✓	✓	-	-
อันดับที่ 8 : P _i = 2.27	-	✓	-	-
อันดับที่ 9 : P _i = 1.70	✓	-	✓	✓
อันดับที่ 10 : P _i = 1.66	-	-	✓	✓
อันดับที่ 11 : P _i = 1.34	✓	-	-	-
อันดับที่ 12 : P _i = 1.30	-	-	-	-
อันดับที่ 13 : P _i = 0.88	✓	✓	-	✓
อันดับที่ 14 : P _i = 0.86	-	✓	-	✓
อันดับที่ 15 : P _i = 0.50	✓	-	-	✓
อันดับที่ 16 : P _i = 0.49	-	-	-	✓

หมายเหตุ: ✓ หมายถึง ตัวแปรอิสระเชิงคุณภาพตัวนั้นมีค่า = 1

- หมายถึง ตัวแปรอิสระเชิงคุณภาพตัวนั้นมีค่า = 0

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 15 พบว่า ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอก และมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในการอนุรักษ์ จะมีโอกาสที่จะตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 7.56 รองลงมาอันดับ 2 คือผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกและมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ คิดเป็นร้อยละ 7.36 และผู้ที่ประกอบอาชีพประมง มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ มีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลเป็นอันดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 4.44

จากข้อมูลข้างต้นดังกล่าวสามารถคำนวณหาผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของตัวแปรอิสระเชิงปริมาณที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล ซึ่งในที่นี้ ได้แก่ อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME)

จากข้อมูลผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของแบบจำลองของกิจกรรมกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล สามารถสรุปผลการประมาณค่าได้ดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) มีเครื่องหมายเป็นลบ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า หากชาวบ้านมีอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนที่สูงขึ้นจะมีผลต่อความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลลดลง อาจเป็นเพราะเนื่องจากการทำกิจกรรมของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล บางกิจกรรมต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน เช่น การลาดตระเวนตรวจสอบ ผู้ที่มีรายได้มากขึ้นอาจไม่มีเวลาพอในส่วนนี้ ทำให้โอกาสการตัดสินใจเข้าร่วมลดลง และสามารถคำนวณหาผลกระทบของอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนของชาวบ้านที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Marginal Effect} &= \frac{\partial P_i}{\partial \text{FINC}} = P_i * (1 - P_i) * b_j \\ &= -0.03917 \end{aligned}$$

จากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ หมายความว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากอัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลลดลงร้อยละ 0.03917 (ตารางที่ 18)

2. ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME) มีเครื่องหมายเป็นบวก โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99 ซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า หากชาวบ้านมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานนานขึ้นจะมีผลต่อความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลเพิ่มขึ้น และสามารถคำนวณหาผลกระทบของระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Marginal Effect} &= \frac{\partial P_i}{\partial \text{TIME}} = P_i * (1 - P_i) * b_j \\ &= 0.00789 \end{aligned}$$

จากค่า Marginal Effect ที่คำนวณได้ หมายความว่า เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ หากชาวบ้านมีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานนานขึ้น 1 ปี จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.00789 (ตารางที่ 18)

3. แบบจำลองกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพ็ง

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง ผู้ศึกษาได้เลือกตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหาตัวแปรอิสระที่ใช้ในแบบจำลอง โดยนำตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด 12 ตัว ได้แก่

ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (EDU) อาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน (OCC) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LMEM) และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME)

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมด (FINC) จำนวนพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตร (LAND) การได้รับการฝึกอบรม (EXP) ภาระหนี้สินของครัวเรือน (LOAN) การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคม (ROLE) การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำ ชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์ (SUG)

จากนั้นมาประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิท พบว่ามีตัวแปรอิสระที่มีนัยสำคัญทางสถิติ 5 ตัว คือ อาชีพหลักทำประมง (OCC₁) การมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG) มีนัยสำคัญทางสถิติ 99% ส่วนภาระหนี้สินของครัวเรือน มีนัยสำคัญทางสถิติ 95%

ผลการศึกษาตามแบบจำลองของกิจกรรมกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ

จากการประมาณค่า McFadden R-squared ในสมการการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ของกิจกรรมกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ เท่ากับ 0.5215 หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (Y_{i3}) ในรูป Log ของ Odd ratio สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอิสระที่ยังคงไว้ในแบบจำลองได้ 52.15% ซึ่งได้แก่ อาชีพประมง (OCC₁) การมีหนี้สิน (LOAN) บทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG)

การประมาณค่าในแบบจำลองโลจิทได้ผลการศึกษา ดังนี้

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{i3} &= a + b_1OCC_1 - b_2LOAN + b_3MROLE + b_4SUG \\ &= -1.54225 + 2.44499 (OCC_1) - 1.09627(LOAN) + 4.40447(MROLE) \\ &\quad + 1.85819(SUG)\end{aligned}$$

สามารถหาความน่าจะเป็นที่ชาวบ้านมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศจากค่าสัมประสิทธิ์คำนวณ ได้ดังนี้

โดยนำค่าเฉลี่ยของแต่ละตัวแปรมาแทนลงในสมการ ซึ่งชาวบ้านประกอบอาชีพประมง เท่ากับ 1 มีภาระหนี้สินเท่ากับ 1 มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์เท่ากับ 1 และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่มเท่ากับ 1

$$\begin{aligned}\hat{Y}_{i3} &= -1.54225 + 2.44499(1) - 1.09627(1) + 4.40447(1) + 1.85819(1) \\ &= 6.0691\end{aligned}$$

ดังนั้น ความน่าจะเป็นที่ชาวบ้านมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ คือ

$$\begin{aligned}P_{i3} &= \frac{1}{1 + e^{-6.0691}} \\ &= 0.9058\end{aligned}$$

หมายความว่า หากชาวบ้านประกอบอาชีพประมง มีภาระหนี้สิน มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม จะมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ เท่ากับ 0.9058 หรือร้อยละ 90.58

และในส่วนของความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ โดยพิจารณาทางด้านตัวแปรเชิงคุณภาพ (ตารางที่ 16) ได้แก่ การประกอบอาชีพประมง (OCC) ภาระหนี้สิน (LOAN) บทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ (MROLE) และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม (SUG) โดยพิจารณาสามอันดับแรกของความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทั้งหมด สามารถสรุปผลได้ดังตารางดังนี้

ตารางที่ 16 ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์
เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง

ค่าความน่าจะเป็นในการ ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรม	OCC _i	LOAN	MROLE	SUG
อันดับที่ 1 : P _i = 94.32	✓	-	✓	✓
อันดับที่ 2 : P _i = 90.58	✓	✓	✓	✓
อันดับที่ 3 : P _i = 86.78	✓	-	✓	-
อันดับที่ 4 : P _i = 83.04	-	-	✓	✓
อันดับที่ 5 : P _i = 79.15	✓	✓	✓	-
อันดับที่ 6 : P _i = 73.89	-	✓	✓	✓
อันดับที่ 7 : P _i = 65.92	-	-	✓	-
อันดับที่ 8 : P _i = 64.77	✓	-	-	✓
อันดับที่ 9 : P _i = 52.97	-	✓	✓	-
อันดับที่ 10 : P _i = 51.52	✓	✓	-	✓
อันดับที่ 11 : P _i = 42.07	✓	-	-	-
อันดับที่ 12 : P _i = 35.13	-	-	-	✓
อันดับที่ 13 : P _i = 29.57	✓	✓	-	-
อันดับที่ 14 : P _i = 23.84	-	✓	-	✓
อันดับที่ 15 : P _i = 17.62	-	-	-	-
อันดับที่ 16 : P _i = 11.00	-	✓	-	-

หมายเหตุ: ✓ หมายถึง ตัวแปรอิสระเชิงคุณภาพตัวนั้นมีค่า = 1

- หมายถึง ตัวแปรอิสระเชิงคุณภาพตัวนั้นมีค่า = 0

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 16 พบว่า ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมง มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในการอนุรักษ์ และได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม จะมีโอกาสที่จะตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศมากที่สุดเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 94.32 รองลงมา อันดับ 2 คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพประมง มีภาระหนี้สิน มีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ และได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 90.58 และอันดับ 3 คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพประมง

และมีบทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ คิดเป็นร้อยละ 74.42 ในการเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ

ตารางที่ 17 สรุปผลประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิสต์เฉพาะตัวที่มีความสัมพันธ์ในแบบจำลองต่างๆ

Variable	กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนฯ	กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์	กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์
C	-4.620991*** (1.767697)	-4.475616*** (1.590839)	-1.542259* (1.67932)
FINC	0.038955** (0.016096)	-0.039179*** (0.012981)	
TIME		0.037193*** (0.01628)	
OCC1	2.262814** (0.966723)	0.059257*** (0.022956)	2.444993*** (0.759225)
EXP		1.131277** (0.460278)	
LOAN			-1.096270** (0.541984)
ROLE	1.814871** (0.865002)		
MROLE	3.734618*** (0.909286)	2.459838*** (0.514679)	4.404477*** (0.849834)
SUG	4.036689*** (0.494634)	-1.967503*** (0.494634)	1.858198*** (0.531827)

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 90 %

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 95 %

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 99 %

ค่าในวงเล็บ () คือ ค่า Standard Error

ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 18 สรุปค่า Marginal Effect ของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชน
ทุ่งห้วยเพ็ง ตำบลเกาะลันตาใหญ่ อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลน	Marginal Effect
กลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง	
อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ต่อรายได้ทั้งหมด (FINC)	0.0095
กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง	
อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ต่อรายได้ทั้งหมด (FINC)	-0.0391
ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน (TIME)	0.0078

ที่มา: จากการคำนวณ

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียงของประชาชน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคมและการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนของประชาชนในพื้นที่บริเวณป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียง (2) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียงของประชาชน (3) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียง สำหรับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางในการวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียง และยังเป็นแนวทางในด้าน การอนุรักษ์สำหรับชุมชนอื่นๆ ที่มีป่าชายเลน เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างยั่งยืน

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาโดยใช้การออกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง สัมภาษณ์จากหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนของครัวเรือนจาก 2 หมู่บ้านที่เลือกไว้ คือ หมู่บ้านทุ่งหิ่เพียงและหมู่บ้าน โละะคุดหยง โดยพิจารณาจาก สถานที่ตั้งของชุมชนที่อยู่บริเวณป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียง จำนวน 256 ครัวเรือน แบ่งเป็นหมู่บ้านทุ่งหิ่เพียงจำนวน 153 ครัวเรือน และหมู่บ้าน โละะคุดหยงจำนวน 103 ครัวเรือน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาอธิบายข้อมูลพื้นฐานของ ครัวเรือนตัวอย่างถึงสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียงของ ประชาชน พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลเพื่ออธิบายถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียง ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียง ใช้แบบจำลองโลจิท (Logit Model) โดยวิธีการประมาณภาวะความน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimate Method) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 25 – 34 ปี ส่วนมากนับถือศาสนาอิสลาม โดยสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา

ทางด้านข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างในระดับครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ทำประมงเป็นอาชีพหลัก มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยประมาณ 4 คน มีพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตรเป็นของตัวเองเฉลี่ย 11.76 ไร่ต่อครัวเรือน ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ นานมากกว่า 40 ปีขึ้นไป มีรายได้เฉลี่ยทั้งหมดของครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 5,000 – 9,999 บาทต่อเดือน ส่วนครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 62.60 มีภาระหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งส่วนใหญ่กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์มากที่สุด และครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ร้อยละ 15.07 มีบทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคมที่ต้องปฏิบัติ ในส่วนของการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนมีกลุ่มตัวอย่างซึ่งเคยเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 48.90 โดยส่วนใหญ่ ได้รับการอบรมจากกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิเฝ้งมากที่สุด ทั้งนี้ในส่วนของ การเข้า ไปใช้ประโยชน์บริเวณป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้งนั้นส่วนใหญ่เข้าไปเพื่อทำการประมง โดยประโยชน์ที่ ได้รับเป็นตัวเงินจากการทำประมงเท่ากับ 264,530.03 บาทต่อครัวเรือนต่อปี ส่วนประโยชน์อื่นๆ ที่ ไม่ใช่ตัวเงินที่ตีมูลค่าได้มากที่สุด คือ การหาเก็บน้ำผึ้ง มีมูลค่าประมาณ 8,951.70 บาทต่อครัวเรือน ต่อปี

ทางด้านรูปแบบกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้งเกิดจาก 3 กลุ่มอนุรักษ์ คือ

(1) กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้ง มีแนวคิดที่จะให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันมีส่วนร่วม ในดูแลอนุรักษ์ ฟื้นฟู รับผิดชอบปัญหาป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมลงจากการเข้าไปใช้พื้นที่อย่างผิดวิธี และสร้างจิตสำนึกความหวงแหนป่าให้แก่ประชาชนด้วย โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมปลูก ป่าชายเลนเฉลิมพระเกียรติ โครงการจัดตั้งกลุ่มอาชีพชุมชนชายฝั่ง และกิจกรรมเยาวชนรักบ้านเกิด ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยรอบบริเวณป่าชายเลนทุ่งหิเฝ้งด้วย

(2) กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล มีแนวคิดที่จะประสานความร่วมมือกับชุมชน ในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงที่ประสบปัญหาเนื่องจากการทำประมงโดยใช้เครื่องมือแบบทำลาย

ล้าง และการบุกรุกพื้นที่เพื่อลักลอบตัดไม้ จึงได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มซึ่งมีการประสานความร่วมมือไปยังชาวประมงพื้นบ้านบริเวณใกล้เคียงกัน โดยมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ตรวจสอบ และป้องกันทรัพยากรในพื้นที่ป่าชายเลนไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลาย ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดตั้งกลุ่ม

(3) กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง การก่อตั้งศูนย์เพื่อให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ให้เห็นคุณค่ากลับมาใช้อย่างเข้าใจอย่างถูกวิธี ร่วมกันฟื้นฟู ดูแลปกป้อง โดยเรียนรู้จากกิจกรรมที่จัดขึ้น ได้แก่ กิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการอนุรักษ์ชายฝั่งและทรัพยากรสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กิจกรรมรณรงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนชายฝั่ง กิจกรรมฝึกอบรมผู้นำท้องถิ่นด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลน กิจกรรมจัดตั้งธนาคารขยะ เป็นต้น

สำหรับทางด้านข้อมูลการเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมอนุรักษ์ต่างๆ พบว่า กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งมีครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุดถึง 184 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 84.02 โดยส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมเฉพาะ 2 ด้าน คือ ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหาและด้านการลงทุนและปฏิบัติกิจกรรมถึงร้อยละ 67.39 ของครัวเรือนที่เข้าร่วม ส่วนกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็งมีครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมรองลงมามี 121 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 55.25 และเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมครบทั้ง 4 ด้าน ถึงร้อยละ 61.47 ของครัวเรือนที่เข้าร่วม และกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งมีครัวเรือนกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมน้อยที่สุดเมื่อเทียบทั้งหมด คือมีเพียง 109 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 49.77 โดยเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมครบทั้ง 4 ด้านมากที่สุดถึงร้อยละ 61.16 ของครัวเรือนที่เข้าร่วม

และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งห้วยเพ็งสามารถสรุปผลการวิจัยของแต่ละกลุ่มอนุรักษ์ได้ดังนี้

ชาวประมงสนใจฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง ในขณะที่มีรายได้จากป่าชายเลนจะทำให้ชาวบ้านสนใจเข้าร่วมกลุ่มมากขึ้น บทบาทหน้าที่ผู้นำทางสังคมและการอนุรักษ์รวมทั้งการได้รับการชักชวนจากเพื่อนบ้านและญาติ จะทำให้ชาวบ้านสนใจเข้ากิจกรรมของกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนมากขึ้น

ส่วนการตัดสินใจเข้าร่วมกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล ชาวประมงเป็นกลุ่มที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม การได้รับฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอก บทบาทหน้าที่ผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์และระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน มีผลในทางบวกต่อการเข้าร่วมกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง แต่อัตราส่วนของรายได้จากการใช้ประโยชน์ป่าชายเลนต่อรายได้ทั้งหมดและการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม กลับมีผลลบต่อการเข้าร่วมกลุ่มเนื่องจากการทำกิจกรรมของกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเลบางกิจกรรมต้องใช้เวลาในการดำเนินงาน เช่น การลาดตระเวนตรวจสอบ ผู้ที่มีรายได้มากขึ้นอาจไม่มีเวลาพอในส่วนนี้ ทำให้โอกาสการตัดสินใจเข้าร่วมลดลง ส่วนการแนะนำจากเพื่อนบ้านหรือญาติอาจจะไม่สนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากอาจเสี่ยงอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อตัวเอง ได้จากการทำกิจกรรม เช่น การลาดตระเวนป้องกันการบุกรุกทำลาย

กลุ่มชาวประมงสนใจเข้าร่วมกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ บทบาทหน้าที่ในกลุ่มอนุรักษ์และการได้รับคำแนะนำจากเพื่อนบ้าน ญาติให้เข้าร่วมกลุ่ม จะทำให้ชาวบ้านสนใจเข้าร่วมกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศมากขึ้น แต่การไม่มีภาระหนี้สินกลับลดโอกาสการเข้าร่วมกลุ่มลง เพราะการเข้าร่วมกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศ ทางกลุ่มได้มีการสนับสนุนอบรมอาชีพเสริมแก่สมาชิกเพื่อสร้างรายได้เสริม ช่วยลดภาระหนี้สินของชาวบ้านและสร้างความเป็นอยู่ของชีวิตให้ดีขึ้นจากการทำกิจกรรมของกลุ่ม เช่น เป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวให้นักท่องเที่ยว ดังนั้นชาวบ้านที่ไม่มีหนี้สินจึงอาจสนใจกิจกรรมอื่นๆ ที่ไม่มีอาชีพเสริมและใช้เวลาเข้าร่วมไม่นาน เพื่อใช้เวลาที่เหลือไปทำประโยชน์อย่างอื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. หน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรประชาสัมพันธ์เรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้กับกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านบริเวณรอบเกาะลันตา เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิเ็งเพิ่มมากขึ้น ตามกลุ่มอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิเ็งที่จัดขึ้นทั้ง 3 กลุ่ม
2. กลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิเ็ง ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมการตั้งกลุ่มอาชีพที่ทำวัตถุดิบได้จากป่าชายเลนมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น กุ้งเคยที่ใช้ทำกะปิ ผ้าห่มมัดข้อมที่ใช้สีจากเปลือกไม้ในป่าชายเลนมาข้อม เป็นต้น เพื่อเพิ่มรายได้และสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้านในการเข้า

ร่วมกลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง และเป็นการสร้างจิตสำนึกในการดูแลป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนในพื้นที่

3. กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง ควรมีการจัดฝึกอบรมเรื่องความรู้และแนวทางการปฏิบัติในเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากหน่วยงานรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องให้กับกลุ่มชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม และผู้นำท้องถิ่นหรือผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในสังคม เพื่อให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่งในการดูแลทรัพยากรป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งต่อไป

4. กลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งหิ่เพ็ง ควรสนับสนุนการอบรมอาชีพเสริมที่สามารถทำภายในศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทุ่งหิ่เพ็งได้ เช่น ฝึกเทศก์นำเที่ยวในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ รับจ้างพานั่งเรือชมรอบๆ ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง และการจัดตั้งร้านขายของที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อให้ชาวบ้านสนใจเข้าร่วมกลุ่มและเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวบ้านที่เข้าร่วม

5. กลุ่มอนุรักษ์แต่ละกลุ่มควรสนับสนุนการเพิ่มบทบาทหน้าที่ของสมาชิกภายในกลุ่มอนุรักษ์ในเรื่องการให้คำแนะนำ ชักชวนให้ชาวบ้านที่รู้จัก สนใจเข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2548. นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 นโยบายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย (Online). www.environmentnet.in.th/evdb/policy/national/pt_101.htm, 15 มิถุนายน 2551.
- กรมอุทยานแห่งชาติ. 2548. รายงานการสำรวจพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กรมอุทยานแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2549. แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เกษม จันทร์แก้ว และ ประพันธ์ โดยสมบูรณ์. 2525. หลักการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช
- จินตนาถ สิงคมาศ. 2549. ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวไทยภูเขา อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชวลีภรณ์ นิมเจริญ. 2544. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชายเลนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2550. แนวคิดการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.
- นิวัติ เรืองพานิช. 2542. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเล่มที่ 1. กรุงเทพมหานคร: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพรัตน์ เจริญรินทร์. 2516. **ทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร:
วารินทร์การพิมพ์.

มาด้า แสงผล. 2552. **ประธานกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง**. สัมภาษณ์, 12 มีนาคม
2552.

ขงยุทธ แจ่มวงษ์. 2529. **หลักเศรษฐมิติ**. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร:
ไทยอนุเคราะห์ไทย.

รัชดาภรณ์ พัฒนา. 2546. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจ – สังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ : กรณีศึกษา บ้านคลองสะท้อน ตำบลวังหมี่ อำเภอลำทะเมนชัย
จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษร
เจริญทัศน์.

ลือศักดิ์ พรอนุพงศ์. 2547. **ป่าชายเลน**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

วรวิภา แซ่ลิ้ม. 2549. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการพึ่งพิงทรัพยากรป่าไม้ของราษฎร
ในเขตพื้นที่มูลนิธิโครงการหลวง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิชัย เทียนน้อย. 2538. **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร: อักษรวัฒนา.

วิทยา หงส์เวียงจันทร์. 2549. **แผนการเบื้องต้นอุทยานแห่งชาติ หมู่เกาะล้านตา จังหวัดกระบี่**.
กรุงเทพมหานคร: กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทุ่งห้วยเพ็ง. 2550. ประวัติความเป็นมาของป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง

(Online). www.cddweb.cdd.go.th/kolanta/HTML/Toongyeepeng_Vill.html,

15 มิถุนายน 2551.

สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลชายฝั่งทะเลและป่าชายเลน. 2550. แผนที่บริเวณป่าชาย

เลนบนเกาะลันตาใหญ่และเกาะลันตาน้อย. (มาตราส่วน 1: 150,000)

สถานีตรวจวัดอากาศเกาะลันตา. 2552. ข้อมูลปริมาณน้ำฝนปี 2551 – 2552 (Online).

<http://www.tmd.go.th>, 16 มีนาคม 2553.

สนั่น เพ็งเหมือน. 2550. แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่งจังหวัดกระบี่ (Online). [http://chm-](http://chm-thai.onep.go.th/chm/MarineBio/WEBPAGE_USED/MFF_Smallscale_Project.html)

[thai.onep.go.th/chm/MarineBio/WEBPAGE_USED/MFF_Smallscale_Project.html](http://chm-thai.onep.go.th/chm/MarineBio/WEBPAGE_USED/MFF_Smallscale_Project.html),

24 มีนาคม 2553.

สนิท อักษรแก้ว. 2540. การจัดการป่าชายเลนในประเทศไทย. คณะวนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (อัดสำเนา).

สุรศักดิ์ วรภคบุญญา. 2546. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

อนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์

มหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุริย์ ตันท์ศรีสุโรจน์. 2531. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชน

ชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการ

ทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุวรรณณี คงทอง. 2536. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนในท้องที่

อำเภอเสถียร จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากร,

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สอพี พยายาม. 2552. ประธานกลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ทะเลและชายฝั่ง. **สัมภาษณ์**, 25 มกราคม 2552.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 (Online)**.

http://www.nesdb.go.th/plan/data/plan7/content_page.htm, 2 มีนาคม 2553.

สำราญ รักษาติ. 2548. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าน้ำเวฬุ**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

หยีหมีด พยายาม. 2551. ประธานกลุ่มเครือข่ายฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งหยีเพ็ง. **สัมภาษณ์**, 10 ธันวาคม 2551.

องค์การบริหารส่วนตำบลลาดด่าน. 2550. **ข้อมูลพื้นฐานตำบลลาดด่าน (Online)**.

<http://www.saladan.org>, 10 ตุลาคม 2551.

อานนท์ พลอินทร์. 2544. **อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา**. นนทบุรี: ชารบัวแก้ว.

Gujarati, Damodar. 1995. **Basic Econometric**. 3rd ed. New York: McGraw – Hill Book Company.

World Health Organization. 1992. **Report of the Panel on Urbanization**. Geneva: Commission on Health and Environment Geneva.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งของประชาชน อำเภอเกาะลันตา
จังหวัดกระบี่

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ข้อมูลที่ได้รับมีจุดประสงค์เพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น โดยจะนำไปใช้อย่างเหมาะสม และผู้จัดทำจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ เกาะลันตา จังหวัด กระบี่
เบอร์โทรศัพท์ติดต่อ.....

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หรือเติมคำในช่องว่างตามความเป็นจริงของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรตัวอย่าง

- 1 เพศ () ชาย () หญิง
- 2 ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี
- 3 สถานภาพในครัวเรือนของผู้ตอบแบบสอบถาม
() หัวหน้าครัวเรือน () ผู้แทนหัวหน้าครัวเรือน (ระบุ).....
- 4 ปัจจุบันท่านนับถือศาสนาใด
() พุทธ () อิสลาม () คริสต์ () อื่น (ระบุ).....
- 5 ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน (ระบุ).....
- 6 ท่านอาศัยในหมู่บ้านแห่งนี้มานานกี่ปี.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

- 7 ปัจจุบันท่านมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
- 8 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน.....คน และยังอาศัยอยู่ที่บ้าน.....คน
- 9 ปัจจุบันท่านมีพื้นที่ถือครองเพื่อทำการเกษตรทั้งหมด.....แปลง จำนวน.....ไร่

- 10 บทบาทผู้นำชุมชน / ตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม
- () ไม่มี
- () มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () ผู้ใหญ่บ้าน () ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- () กรรมการหมู่บ้าน () โต๊ะอิหม่าม
- () อบต. () ประธานกลุ่มต่างๆ
- () อื่นๆ (ระบุ).....
- 11 ปัจจุบันอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือน คือ (เลือกตอบอาชีพที่ทำรายได้มากที่สุดเพียงอาชีพเดียว)
- () ประมงชายฝั่ง () ทำสวนยางพารา
- () ทำสวนมะพร้าว () ทำการท่องเที่ยว
- () รับจ้างในภาคการเกษตร () อื่น (ระบุ).....
- 12 รายได้รวมในรอบปีที่ผ่านมาของครัวเรือนท่าน
- () การทำประมงชายฝั่ง รายได้.....บาทต่อปี
- () ทำสวนยางพารา รายได้.....บาทต่อปี
- () ทำสวนมะพร้าว รายได้.....บาทต่อปี
- () ทำการท่องเที่ยว รายได้.....บาทต่อปี
- () รับจ้างในภาคการเกษตร รายได้.....บาทต่อปี
- () อื่นๆ (ระบุ)..... รายได้.....บาทต่อปี
- รายได้รวมประมาณ.....บาทต่อปี
- 13 ก) ท่านและสมาชิกคนอื่นในครอบครัวเคยใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งเพื่อหารายได้หรือไม่
- () ไม่เคย () เคย
- ถ้าตอบ เคย ให้ระบุประโยชน์ที่ใช้
- () นำไม้จากป่าชายเลนมาเผาถ่านขาย รายได้.....บาทต่อปี
- () การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น หอยแครง ปลา เป็นต้น รายได้.....บาทต่อปี
- () อื่นๆ (ระบุ)..... รายได้.....บาทต่อปี
- รายได้รวมประมาณ.....บาทต่อปี

13 ข) ท่านและสมาชิกคนอื่นในครอบครัวเคยใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งโดยไม่ได้คิดเป็นรายได้ที่เป็นตัวเงินหรือไม่

() ไม่เคย () เคย

ถ้าตอบ เคย ให้ระบุประโยชน์ที่ใช้

() เก็บสมุนไพรรายได้.....บาทต่อปี

() นำเปลือกไม้มาทำสีข้อมผ้า รายได้.....บาทต่อปี

() อื่นๆ (ระบุ)..... รายได้.....บาทต่อปี

รายได้รวมประมาณ.....บาทต่อปี

14 ปัจจุบันท่านมีภาระหนี้สินหรือไม่

() ไม่มี

() มี (ระบุแหล่งเงินกู้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() ชกส. ระบุจำนวน.....บาท

() สหกรณ์เพื่อการเกษตร ระบุจำนวน.....บาท

() ธนาคารพาณิชย์ ระบุจำนวน.....บาท

() นายทุนหรือเพื่อนบ้าน ระบุจำนวน.....บาท

() อื่นๆ (ระบุ).....ระบุจำนวน.....บาท

ตอนที่ 3 การรับรู้ข่าวสารและการเข้าร่วมกลุ่มอนุรักษ์

15 ปัจจุบันท่านได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลนต่างๆ หรือไม่

() ไม่เป็น

() เป็น

กรณีเป็นสมาชิกกลุ่มขอให้ระบุกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() สมาชิกกลุ่มปลูกป่าชายเลน () สมาชิกกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าชายเลน

() สมาชิกกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ () อื่นๆ (ระบุ).....

16 ปัจจุบันท่านมีบทบาทและหน้าที่เป็นผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์ของท่านหรือไม่

() ประธานกลุ่ม () รองประธานกลุ่ม

() กรรมการกลุ่ม () เลขานุการ

() เภรัญญิก () อื่นๆ (ระบุ).....

- 17 ท่านเคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากหน่วยงานภายนอกหรือไม่
- () ไม่เคย
- () เคย ระบุหน่วยงานที่มาฝึกอบรม.....

- 18 เพื่อนบ้านและญาติพี่น้องของท่านมีส่วนในการชักจูงให้ท่านตัดสินใจเข้ากลุ่มอนุรักษ์หรือไม่
- () ไม่มี
- () มี

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งในกิจกรรมการอนุรักษ์ต่างๆ คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ท่านได้กระทำในการอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง และทำเครื่องหมายลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

- 19 ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาการบุกรุก ปัญหาความเสื่อมโทรมและปัญหาการใช้ประโยชน์ของป่าชายเลนชุมชนทุ่งห้วยเพ็งหรือไม่
- () เคย ระบุปัญหา..... () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อที่ 20)
- ถ้าตอบ เคย ให้กรอกข้อมูลในตาราง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการประชุมพิจารณาถึงปัญหาการดูแลสภาพป่าชายเลนในอดีตที่ผ่านมาหรือไม่		
2. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาปลูกป่าชายเลนและการรอดตายของกล้าไม้หรือไม่		
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการศึกษาการเพาะชำกล้าไม้ในกิ่งกวางเพื่อนำมาปลูกในป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็ง		
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาหลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลนทุ่งห้วยเพ็งกับเจ้าหน้าที่		
5. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาป่าชายเลนถูกบุกรุก		

ข้อความ (ต่อ)	เคย	ไม่เคย
6. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาจัดการพื้นที่เสื่อมโทรมของป่าชายเลนเพื่อฟื้นฟูให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
7. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาที่เกิดจากการสร้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติสำหรับป่าชายเลนทุ่งหีบเพียงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
8. ท่านมีส่วนร่วมในการศึกษาปัญหาขยะในพื้นที่ป่าชายเลน		
9. ท่านเคยร่วมศึกษาปัญหาความต้องการของชุมชนในการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนหรือไม่		
10. อื่น ระบุ.....		

20 ท่านเคยร่วมคิดค้นหรือสร้างรูปแบบกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุก ปัญหาเสื่อมโทรม และปัญหาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนทุ่งหีบเพียงหรือไม่

() เคย

() ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อที่ 21)

ถ้าตอบ เคย ให้กรอกข้อมูลในตาราง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1. ท่านเคยมีส่วนในการจัดรูปแบบการมีส่วนร่วมในการปลูกป่าชายเลน เช่น การชักชวนประชาชนในหมู่บ้านมาช่วย หรือ การขอตัวแทนจากหมู่บ้านอื่นมาช่วยปลูกป่าชายเลน เป็นต้น		
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการจัดรูปแบบการตรวจดูแล รักษาป่าชายเลนร่วมกับเจ้าหน้าที่หรือไม่		
3. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับป่าชายเลนหรือไม่		
4. อื่น ระบุ.....		

- 21 ท่านเคยร่วมวางแผนงานของโครงการหรือกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุก ปัญหาเสื่อมโทรมและปัญหาการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งหรือไม่
 () เคย () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อที่ 22)
 ถ้าตอบ เคย ให้กรอกข้อมูลในตาราง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับโครงการปลูกป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผน ป้องกัน ดูแลรักษาป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดพื้นที่ดูแลและขอบเขตอนุรักษ์ของป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนเกี่ยวกับ โครงการจัดตั้งพื้นที่ป่าชายเลนบางส่วนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
5. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการรณรงค์และจัดเก็บขยะบริเวณป่าชายเลนที่จัดตั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
6. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนและนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวมีความรักและความหวงแหนในทรัพยากรป่าชายเลน		
7. อื่น ระบุ.....		

- 22 ท่านเคยร่วมตัดสินใจในการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่
 () เคย () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อที่ 23)

ถ้าตอบ เคย ให้กรอกข้อมูลในตาราง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1. ท่านเคยร่วมตัดสินใจในการเลือกพื้นที่ปลูกป่าในพื้นที่ป่าชายเลนหรือไม่		
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์และขอบเขตอนุรักษ์ของป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
3. ท่านมีส่วนร่วมในตัดสินใจพิจารณาบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ในการบุกรุกทำลายป่าชายเลน		
4. ท่านเคยมีส่วนในการพิจารณาเลือกพื้นที่สร้างทางเดินศึกษาธรรมชาติในป่าชายเลน		
5. อื่นๆ ระบุ.....		

- 23 ท่านเคยร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบบริหารงานการจัดการฟื้นฟูป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งหรือไม่
- () เคย () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อที่ 24)
- ถ้าตอบ เคย ให้กรอกข้อมูลในตาราง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1. ท่านได้เสนอแนวทางวิธีการปลูกต้นกล้าในป่าชายเลนหรือไม่		
2. ท่านเคยประชุมและขอการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนหรือไม่		
3. ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงรูปแบบการออกตรวจพื้นที่ป่าชายเลนกับเจ้าหน้าที่		
4. ท่านได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างสม่ำเสมอ		
5. อื่นๆ ระบุ.....		

- 24 ท่านเคยร่วมลงทุนในกิจกรรมอนุรักษ์ต่างๆ ที่เกิดกับป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งหรือไม่
 () เคย () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อที่ 25)
 ถ้าตอบ เคย ให้กรอกข้อมูลในตาราง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1. ท่านเคยรวบรวมเมล็ดพันธุ์ไม้ป่าชายเลนและทำการเพาะชำกล้าเพื่อโครงการปลูกป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
2. ท่านเคยประชาสัมพันธ์และชักชวนให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆ		
3. ท่านเคยสนับสนุนอุปกรณ์หรือทรัพย์สินเพื่อกิจกรรมป้องกันดูแลป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
4. ท่านเคยสนับสนุนอุปกรณ์และทรัพย์สินเพื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
อื่นๆ ระบุ.....		

- 25 ท่านเคยเข้าร่วมปฏิบัติตาม โครงการและกิจกรรมการอนุรักษ์ต่างๆ ในป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็งหรือไม่
 () เคย () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อที่ 26)
 ถ้าตอบ เคย ให้กรอกข้อมูลในตาราง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1. ท่านเคยไปร่วมกิจกรรมปลูกป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
2. ท่านเคยเข้าร่วมลาดตระเวนป้องกันการบุกรุกทำลายป่าชายเลนกับเจ้าหน้าที่หรือไม่		
3. ท่านเคยเข้าร่วมการทำป้ายแสดงเขตอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน		
4. ท่านเคยเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับป่าชายเลนแก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์		

ข้อความ(ต่อ)	เคย	ไม่เคย
5. ท่านเคยทำป้ายข้อความเกี่ยวกับการรณรงค์อนุรักษ์ป่าชายเลน		
6. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการเก็บขยะตามบริเวณป่าชายเลน		
7. อื่นๆ ระบุ.....		

26 ท่านเคยร่วมติดตามผล และประเมินผลเกี่ยวกับกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพ็ง ที่เคยได้เข้าร่วมปฏิบัติหรือไม่

() เคย () ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อที่ 26)

ถ้าตอบ เคย ให้กรอกข้อมูลในตาราง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย
1. ท่านช่วยติดตามดูแลรักษาต้นไม้หลังการปลูกเสร็จแล้ว		
2. ท่านได้ร่วมพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลการปลูกป่าอย่างสม่ำเสมอ		
3. ท่านรายงานเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดการบุกรุกป่าชายเลน		
4. ท่านติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
5. ท่านเคยได้พูดคุยกับนักท่องเที่ยวถึงประโยชน์ที่ได้จากการมาเที่ยวป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็ง		
6. ท่านเคยเข้าไปสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างทำงานในโครงการการสร้างเส้นทางศึกษาธรรมชาติสำหรับป่าชายเลนทุ่งหิ่เพ็งเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
7. อื่นๆ ระบุ.....		

- 27 เหตุผลที่ท่านเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียง ได้แก่ข้อใดบ้าง
 () ได้รับความประโยชน์จากป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น
 (โปรดระบุผลประโยชน์ที่ได้รับ).....
 () ถูกเพื่อนบ้านชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์
 () มีการแจ้งให้ทราบถึงกิจกรรมอนุรักษ์และท่านเห็นว่าได้รับประโยชน์จากกิจกรรมที่ทำ
 () อื่นๆ (ระบุ).....
- 28 โครงสร้างของการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียง
 () ท่านมีตำแหน่งทางสังคมที่เกี่ยวข้องกิจกรรมอนุรักษ์ ระบุตำแหน่ง.....
 () ท่านเป็นตัวแทนของการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ ระบุที่มา.....
 () ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์โดยตรง
 () อื่นๆ (ระบุ).....
- 29 ท่านมีโอกาสกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนทุ่งหิ่เพียงหรือไม่
 () มี (ระบุ).....
 () ไม่มี

ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียง

- 30 ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชายเลนชุมชนทุ่งหิ่เพียงอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
การประมวลผลทางคอมพิวเตอร์

ตารางผนวกที่ 1 ผลการประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิสติกในทศวรรษที่ศึกษาในแบบจำลอง
ของกิจกรรมกลุ่มฟื้นฟูป่าชายเลนทุ่งหีบเพ็ง

Variable	Coefficient	STD.Error	z-Statistics	Prob.
C	-4.620991	1.767697	-2.614130	0.0089
AGE	0.047428	0.031379	1.511477	0.1307
EDU	0.058513	0.056725	1.031522	0.3023
FINC	0.038955	0.016096	2.420173	0.0155
LAND	0.038072	0.027188	1.400315	0.1614
LMEM	-0.056293	0.226691	-0.248323	0.8039
OCC1	2.262814	0.966723	2.340707	0.0192
OCC2	-0.416641	0.980013	-0.425138	0.6707
OCC3	-2.026541	1.345496	-1.506166	0.1320
OCC4	-0.692963	1.477770	-0.468925	0.6391
OCC5	0.506775	0.829770	0.610741	0.5414
TIME	-0.033652	0.018549	-1.814225	0.0696
EXPER	0.883982	0.493834	1.790038	0.0734
LOAN	-0.823053	0.531402	-1.548834	0.1214
ROLE	1.814871	0.865002	2.098110	0.0359
MROLE	3.734618	0.909286	4.107197	0.0000
SUG	4.036689	0.567743	7.110068	0.0000
Mean dependent var.	0.566210	S.D. dependent var.	0.496732	
S.E. of regression	0.305523	Akaike info criterion	0.762862	
Sum squared resid	18.855540	Schwarz criterion	1.025941	
Log likelihood	-66.533410	Hannan-Quin n criter	0.869112	
LR statistic (16df)	166.6802	McFadden R-squared	0.556070	
Probability (LR stat)	0.000000			
Obs with Dep = 0	95	Total obs	219	
Obs with Dep = 1	124			

ตารางผนวกที่ 2 ผลการประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิสติกในทศวรรษที่ศึกษาในแบบจำลอง
ของกิจกรรมอนุรักษ์กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ชายฝั่งและทะเล

Variable	Coefficient	STD.Error	z-Statistics	Prob.
C	-4.475616	1.590839	-2.813368	0.0049
AGE	-0.017797	0.026693	-0.666732	0.5049
EDU	-0.014216	0.047687	-0.298123	0.7656
FINC	-0.039179	0.012981	-0.988217	0.0025
LAND	-0.787182	1.129506	-0.696926	0.4858
LMEM	-0.067126	0.181527	-0.369787	0.7115
OCC1	0.059257	0.022956	2.581344	0.0098
OCC2	-1.411613	0.849725	-1.661258	0.0967
OCC3	0.923092	0.725891	1.271668	0.2035
OCC4	-1.385532	1.272329	-1.088973	0.2762
OCC5	0.124740	0.879977	0.141754	0.8873
TIME	0.037193	0.016289	2.283340	0.0224
EXPER	1.131277	0.460278	2.457811	0.0140
LOAN	-0.223400	0.466383	-0.479007	0.6319
ROLE	0.695791	0.651242	1.068407	0.2853
MROLE	2.459838	0.514679	4.779362	0.0000
SUG	-1.967503	0.494634	-1.977692	0.0001
Mean dependent var.	0.305936	S.D. dependent var.	0.461858	
S.E. of regression	0.352016	Akaike info criterion	0.870020	
Sum squared resid	25.03081	Schwarz criterion	1.133098	
Log likelihood	-78.26715	Hannan-Quin n criter	0.976269	
LR statistic (16df)	133.1906	McFadden R-squared	0.419652	
Probability (LR stat)	1.11E-16			
Obs with Dep = 0	152	Total obs	219	
Obs with Dep = 1	67			

ตารางผนวกที่ 3 ผลการประมาณค่าโดยใช้แบบจำลองโลจิสติกในทศวรรษที่ศึกษาในแบบจำลอง
ของกลุ่มท่องเที่ยวอนุรักษ์เชิงนิเวศทุ่งห้วยเพ็ง

Variable	Coefficient	STD.Error	z-Statistics	Prob.
C	-1.542259	1.679328	-0.918379	0.3584
AGE	0.016190	0.029229	0.553904	0.5796
EDU	-0.066645	0.054366	-1.225862	0.2203
FINC	0.002642	0.015105	0.174937	0.8611
LAND	0.017027	0.024126	0.705754	0.4803
LMEM	-0.195186	0.218852	-0.891861	0.3725
OCC1	2.444993	0.759225	3.220379	0.0013
OCC2	-0.397274	0.887228	-0.447770	0.6543
OCC3	-0.976225	1.341114	-0.727921	0.4667
OCC4	-3.295548	1.955097	-1.685618	0.0919
OCC5	-2.125599	1.218338	-1.744670	0.0810
TIME	-0.022083	0.017913	-1.232798	0.2177
EXPER	0.739766	0.480117	1.540802	0.1234
LOAN	-1.096270	0.541984	-2.022697	0.0431
ROLE	1.055513	0.769198	1.372226	0.1700
MROLE	4.404477	0.849834	5.771098	0.0000
SUG	1.858198	0.531827	3.493991	0.0005
Mean dependent var.	0.337900	S.D. dependent var.	0.474078	
S.E. of regression	0.319963	Akaike info criterion	0.767365	
Sum squared resid	20.68008	Schwarz criterion	1.030444	
Log likelihood	-67.02649	Hannan-Quin n criter	0.873615	
LR statistic (16df)	146.1060	McFadden R-squared	0.521511	
Probability (LR stat)	0.000000			
Obs with Dep = 0	145	Total obs	219	
Obs with Dep = 1	74			

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นายทัศนัย ใจสบาย
วัน เดือน ปีที่เกิด	1 พฤษภาคม 2527
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	เศรษฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ

